

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Svatý Vojtěch a projevy svatovojtěšské úcty
(na vybraných příkladech z Přešticka)**

Monika Matějková

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

**Svatý Vojtěch a projevy svatovojtěšské úcty
(na vybraných příkladech z Přešticka)**

Monika Matějková

Vedoucí práce:

Mgr. et Bc. Dagmar Demjančuková, CSc.
Katedra filozofie
Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2018

.....

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. et Bc. Dagmar Demjančukové, CSc. za trpělivost, ochotu a cenné rady, které mi poskytla při vedení této bakalářské práce.

Obsah

1 ÚVOD	1
2 ŽIVOTOPIS SVATÉHO VOJTĚCHA	3
2.1 Vojtěchovo mládí a studium	3
2.2 Vojtěch biskupem	6
2.3 První odchod z Čech.....	8
2.4 Návrat do vlasti.....	10
2.5 Druhý odchod z Čech	12
2.6 Mučednická smrt	13
2.7 Svatý Vojtěch v legendách	15
2.8 Převezení ostatků do Čech.....	16
3 MĚSTO PŘEŠTICE	18
3.1 Minulost	18
3.2 Přítomnost.....	21
4 PAMÁTKY A POVĚSTI	23
4.1 Otěšice (Vojtěšice)	24
4.2 Dnešice.....	25
4.3 Horní Lukavice – Háj.....	25
4.4 Dolní Lukavice.....	26
4.5 Přeštice	28
4.6 Příchovice.....	29
4.7 Zelené	31
4.8 Zálesí.....	34
4.9 Libákovice	35
4.10 Dražkov.....	35
5 ZÁVĚR	37
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	40
7 RESUMÉ	46
8 PŘÍLOHY	47

1 ÚVOD

Bakalářská práce je věnována projevům svatovojtěšské úcty na Přešticku v současné době. Pro pochopení, proč vznikly projevy svatovojtěšské úcty na našem území, bude nutné pokusit se rekonstruovat Vojtěchův život. I tyto projevy budou také součástí této bakalářské práce. Výběr regionu není náhodný. Autorka bakalářské práce našla inspiraci k tématu práce při procházce svoji rodnou vsí, nacházející se nedaleko Přeštic – proto dalším cílem práce bude nejen přiblížit Vojtěchův život, ale i zmapování vybraných míst spojených s kultem sv. Vojtěcha na Přešticku a zachycení jejich historie.

Bakalářská práce je strukturována do tří hlavních kapitol. První z nich nám předkládá celkový pohled na Vojtěchův život. Přiblížíme si Vojtěchovo mládí, v němž došlo k důležitému setkání s benediktinským mnichem Adalbertem, které ovlivnilo jeho další osud. Připomeneme si jeho studia v Magdeburgu, kam Vojtěcha poslali rodiče, aby se si rozšířil své vzdělání. Důležitým milníkem bylo Vojtěchovo jmenování pražským biskupem. Rozvineme důvody, které nejspíše stály za jeho zvolením. Po svém jmenování se Vojtěch odebral do Itálie, kde se mu ukázal dosud nepoznaný svět. Především si osvojil ideály clunyského hnutí, které chtěl aplikovat ve své rodné vlasti. Bohužel se tyto nové Vojtěchovy církevní představy dosti lišily od těch, které obyvatelstvo v Čechách uznávalo. Lidé nechtěli přijmout změnu svého života, proto se pokusíme představit důvody vedoucí k Vojtěchovu odchodu z Čech. Dále se zaměříme na jeho opětovný návrat a představíme hlavní důvod jeho druhého odchodu z Čech a opuštění úřadu. O Vojtěchově misijní cestě k Prusům, která skončila biskupovou smrtí, o níž vzniklo několik legend - představíme si 4 z nich - a převezení světcových ostatků pojednává závěr této kapitoly.

V druhé kapitole si nastíníme minulost města Přeštic, které v současnosti navazuje na historický odkaz sv. Vojtěcha nově vybudovanou stezkou představující právě tuto významnou osobu.

Závěrečná kapitola nám ukáže jednotlivá města či vesnice na Přešticku, kde se můžeme setkat s projevenou úctou ke sv. Vojtěchovi ve formě nějaké památky - zároveň jsou tato místa základem pro stezku sv. Vojtěcha. U každého města či vesnice je vždy uvedena pověst vztahující se k danému místu a fotografie místa, kterou

nalezneme v přílohách. Z pochopitelných důvodů je největší část této kapitoly věnována rodné vsi autorky.

Samotný závěr práce zhodnotí Vojtěchův přínos rozvíjející se křesťanské církvi v českých zemích.

Při tvorbě této práce byla použita česká literatura i internetové zdroje. V závěrečné části práce nebylo k dispozici dostatek relevantní literatury potřebné pro regionální historii, proto bylo čerpáno také z místních dostupných publikací, kronik, novin a dopisů. Tipy na publikace byly získány od historika pana Michala Tejčka, z místních úřadů, kde měli většinou o památkách se sv. Vojtěchem přehled, přesto některá místa nejsou k velké škodě vůbec označena, nebo o nich nelze získat podrobnější informace.

Sama autorka této bakalářské práce netušila, kolik míst spojených s kultem sv. Vojtěcha v jejím okolí je, velmi ji tato práce obohatila a rozšířila obzory o svém okolí a jeho historii.

Zaměření bakalářské práce si nekladlo za cíl detailně představit celkové historické pozadí života sv. Vojtěcha, veškerá data s uvedením letopočtů nebo konkrétních dat. Proto bylo vše pouze nastíněno, aby nebyla narušena kompaktnost celé práce.

2 ŽIVOTOPIS SVATÉHO VOJTĚCHA

Svatého Vojtěcha, druhého pražského biskupa, právem označujeme za prvního Čecha skutečně evropského významu a rozhledu nebo ještě lépe za Evropana naší krve.¹ Sv. Vojtěch prožil přibližně dvě pětiny svého života ve velmi širokém evropském teritoriu zahrnujícím Francii, Německo, Itálii, Uhry, Polsko a v konečné fázi jeho života území Pruska v jihovýchodním Pobaltí. Přesto můžeme říci, že právě domácí prostředí ovlivnilo jeho osud rozhodující měrou. „*Významnou úlohu v tom hrálo postavení rodu, z něhož biskup pocházel, a který od dob Františka Palackého podle Vojtěchova otce Slavníka nazýváme Slavníkovci.*“²

2.1 Vojtěchovo mládí a studium

O knížeti Slavníkovi se traduje, že byl mužem spravedlivým, disponoval také značným bohatstvím, přesto mu nechybělo zřejmě ani sociální citění. Přesto měl ale i slabé stránky. Slavníkova žena se pravděpodobně více věnovala svému modlení než manželovi. Kníže si tento nezáměr rozhodl vyřešit po svém. I když vedl Slavník život podle kněžských příkazů, nezůstal své manželce věrný.³ Knižecím manželům se narodilo šest dětí: Soběslav, Vojtěch, Spytimír, Pobraslav, Pořej a Čáslav. Na tomto místě nesmíme zapomenout zmínit i nevlastního Vojtěchova bratra Radima – Gaudencia, levobočka nelegitimního původu z otcovy strany.

Přesné datum Vojtěchova narození není známé. S největší pravděpodobností se narodil kolem roku 955.⁴ Dětství prožil na nejvýznamnějším sídle Slavníkovců – na Libici.

Rodiče Vojtěcha si přáli, aby se z něho stal velmož nebo bojovník, který bude chránit svůj rod a šířit jeho slávu, proto mu vybrali jméno Vojtěch znamenající útěcha vojska. Osud však napomohl tomu, aby se Vojtěchův život ubíral jiným směrem.

V dětství Vojtěch těžce onemocněl a bezradní rodiče slíbili, že pokud se uzdraví, pošlou ho do duchovní školy, aby se z něho stal kněz.⁵

---

¹ TŘEŠTÍK, D., a ŽEMLIČKA, J. *Svatý Vojtěch, Čechové a Evropa*. Praha: Lidové noviny, 1998, s. 9.

² Tamtéž, s. 17.

³ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 20.

⁴ NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 46.

⁵ BAROCH, K. *Dějiny Nepomucka. Díl IV. Sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký*. Plzeň: NAVA, 1993, s. 14.

„Neboť jsi mohl pozorovat, jak se tělíčko dítěte náhle zvětšilo, a břicho se nafouklo tak, že bylo větší než celé tělo; tak v několika hodinách začalo s přibývajícím bolestí hrozit nebezpečí smrti. Rodiče se zhrozili: otci se hojně řinou z očí slzy, bledá chůva si zahnutými nehty drásá tváře, bratři tu stojí zkormoucení, v matčině nitru divoce víří bolest, ztrácí se hlas i dech i barva. Konečně na prahu smrti se utíkají k milovanému a milosrdnému Pánu a vzývají Matku boží, která v nouzi pomáhá lidem obvykle více než všichni svatí. Potom kráčejí do chrámu velmi pokorně a se zkroušeným srdcem, položí chlapce na oltář sv. Marie a jakožto oběť smírnou ho zaslíbí Pánu. Když se tak stalo, odvrátil se hněv boží, břicho splasklo a chlapec nabyl opět dřívější krásy.“⁶

K osudové události v životě Vojtěcha dochází v roce 962, kdy se do německých zemí z Kyjevské Rusi navracel misijní biskup Adalbert. V roce 961 pověřil král Ota I. bývalého benediktinského mnicha Adalberta šířením křesťanství v Rusi, kde se ovšem úspěchu nedočkal. Při své zpáteční cestě se zastavil na slavníkovské Libici, kde biřmoval mladého Vojtěcha.⁷ Právě s biskupem Adalbertem se spojily další Vojtěchovy osudy.

Základy vzdělanosti získal Vojtěch na Libici při učení žaltáře. V celé kulturně latinské Evropě v raném středověku představovalo memorování několika desítek starozákonních žalmů základ veškerého vzdělání. Text naučený nazpaměť se recitoval a současně porovnával s jeho zápisem, aby se umožnilo poznávat jednotlivá písmena pro čtení i jiného textu.⁸

Vojtěchovi základní vzdělání na Libici nestačilo, proto odchází roku 972 se svým vychovatelem Radlou na katedrální školu do Magdeburgu, kde se vyučovalo studium sedmera svobodných umění tvořící základ vyššího vzdělání. Školský program svobodných umění probíhal v latině a členil se na disciplíny trivia, kam patřila gramatika, rétorika, dialektika, a quadrivia, zahrnující aritmetiku, geometrii, astronomii a muziku. Osvojit si znalost jazyka žákům pomohla gramatika, která je naučila číst a psát, což se jim hodilo při formulování dopisů a listin při studiu středověké rétoriky. V dialektice se nacházely postupy správného myšlení a jasného vyjadřování. Za velmi důležitou se považovala aritmetika, která přinášela základní znalost početních úkonů

---

⁶ NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 123.

⁷ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 21-22.

⁸ POLC, J. V. *Svatý Vojtěch – sborník k miléniu*. Praha: Zvon, 1997, s. 27.

důležitých pro vypočítávání pohyblivých církevních svátků. Na řešení nejzákladnějších problémů se orientovala geometrie. Astronomie vykládala oběh slunce, měsíce, hvězd a střídání ročních období. Teoretická věda o principech harmonie se jmenovala muzika. Vojtěch mimo výše uvedených předmětů naslouchal i teologickým výkladům z patristiky, což dokazuje jeho píli a zájem o studium.⁹

„ ... milost Boží byla při chlapci, bohatou žilou proudilo nadání, vnímavost i rozum.“¹⁰

Rektor školy Oktrik, přezdíváný „nový Cicero“, byl s Vojtěchem jako žákem velmi spokojen. Určitou roli v tom mohla sehrát i velká štědrost Vojtěchových rodičů při placení za Oktrikovy učitelské služby. Volba školy v Magdeburgu nebyla náhodná. Arcibiskupský úřad zde zastával již zmiňovaný misijní biskup Adalbert, který si velmi vážil úcty, kterou mu projevil druhý nejvýznamnější rod v Čechách tím, že poslal Vojtěcha studovat do jeho školy. Již od počátku studia připravoval chlapce na to, že se stane českým biskupem, a z toho důvodu mu dal při jeho druhém biřmování své vlastní jméno Adalbert. Ve všech zemích Západu je od té doby Vojtěch znám více pod svým latinským jménem než pod svým vlastním slovanským.¹¹

Vojtěchovi dělal společnost již zmíněný Radla a později se k nim připojil i Vojtěchův nevlastní bratr Radim. Magdeburgské období bylo pro Vojtěcha obdobím poznávání, harmonie, rozjímání a klidu. Tato studijní éra představovala šťastný úsek Vojtěchova života, dalo by se říci jeden z mála radostných v jeho životě. Poté prožíval už jen zklamání a porážky. Po devíti letech od nástupu Vojtěcha do magdeburgské školy umírá Adalbert. Ještě před jeho smrtí ze školy odchází Oktrik pro neshody s Adalbertem. Ztráta dvou významných mužů, kteří mu poskytovali oporu a značně rozšířili jeho poznání, znamenala pro Vojtěcha velký smutek a vyústila v rozhodnutí vrátit se do vlasti. Ještě před svým odchodem přijal Vojtěch 1. stupeň vyššího svěcení. Tyto události symbolicky uzavírají Vojtěchova studijní léta.

---

⁹ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 22-23.

¹⁰ BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 21.

¹¹ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 115-117.

Roku 981 se vrátil Vojtěch zpět domů, kde v březnu téhož roku umírá otec Slavník. Po jeho smrti se vlády ujal prvorozený syn Soběslav. Novým Vojtěchovým cílem se stala Praha, kde vstoupil do řad katedrálního duchovenstva kolem prvního biskupa Dětmara. Zde byl vysvěcen na kněze. Vojtěchův pražský život nevynikal příliš důstojnými způsoby. V rušném a veselém životě snadno zapomněl na magdeburgské ideály, které mu vštěpoval jeho vzor a učitel Adalbert.¹² Ke zvratu došlo 3. ledna 982, kdy se od základu změnil Vojtěchův život.¹³ Stal se svědkem Dětmara skonu, který svou dramatičností způsobil Vojtěchovi hluboký otřes. Dětmar si vyčítal vlažné zastávání svého biskupského úřadu, jeho trýznivé vzpomínky vyústily až do úvahy o věčném zatracení.¹⁴

„A jak sám později doznal v klášteře opatovi, ten pohled ho naplnil velikou hrůzou a uvedl na cestu spásy. Od té doby začal napravovat své mravy, krotit své vášně a tělesné touhy spalovat ohněm Boží lásky.“¹⁵

2.2 Vojtěch biskupem

Po smrti Dětmara musel být rychle vybrán jeho nový nástupce. Vojtěch se jevil pro biskupský úřad jako přijatelná volba díky svému širokému vzdělání a znalosti domácího jazyka i místních poměrů, ale i z politických důvodů. Ze strany pražského knížete Boleslava II. se jednalo o diplomatický krok, kterým se snažil udržet dosavadní poklidné vztahy mezi Přemyslovci a Slavníkovci po Slavníkově smrti. Pražští biskupové byli sice voleni formálně, ale podle původního modelu uplatňovaného ve Francké říši se za držitele biskupského kostela, postaveného na knížecí půdě, a tedy za oprávněné rozhodovat o osobách jednotlivých biskupů, považovala přemyslovská knížata, pro které představovali pražští biskupové pouhé služebníky a vždy si do tohoto úřadu dokázali prosadit svého kandidáta.

Vojtěch se svým jmenováním souhlasil¹⁶ a byl zvolen 19. ledna 982 v necelých třiceti letech druhým pražským biskupem na symbolickém místě, na Levém Hradci,

---

¹² BAROCH, K. *Dějiny Nepomucka. Díl IV. Sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký*. Plzeň: NAVA, 1993, s. 15-16.

¹³ NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 47.

¹⁴ LUTOVSKÝ, M., PETRÁŇ, Z. *Slavníkovci - mýtus českého dějepisce*. Praha: Nakladatelství Libri, 2005, s. 53.

¹⁵ BRUNO u Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 25.

kde se nacházel nejstarší křesťanský chrám na přemyslovské půdě.¹⁷ Vojtěcha k výkonu jeho funkce samotná biskupská volba neopravňovala. Právo zastávat biskupský úřad mohl podle dobových zvyklostí až po převzetí odznaků svého úřadu z rukou císaře, nejvyššího představitele říšské moci, a následném vysvěcení. Krátce po svém jmenování se Vojtěch vydal do Itálie za Otou II. Na setkání s ním ve Veroně musel čekat až do poloviny roku 983, kdy 3. června obdržel berlu a prsten. Po několika dnech od investitury přijal Vojtěch svěcení z rukou svého mohučského metropolity Willigise.¹⁸ Italský pobyt trvající déle než rok poskytl mladému biskupovi náhled do dosud nepoznaného světa. Uchvátila ho krásná starokřesťanská církevní architektura, ale i postavení biskupů a arcibiskupů ve světě, který byl velmi vzdálen Vojtěchovu domácímu prostředí. Při svém pobytu v Itálii potkal významné představitele benediktinského reformního hnutí, clunyského opata Majola a biskupa Gérarda, jejichž představy o církevním životě se velmi lišily od těch, které doposud uznával Vojtěch.¹⁹

Po svém návratu z Itálie se Vojtěch ujal svého úřadu.²⁰ „*Ve dne v noci bylo jeho starostí trávit dlouhý čas v nejpřísnějších postech, bděním o hladu krotit vášně těla a na kolenou si neustále vyprošovat odpuštění hříchů.*“²¹ Avšak všechny clunyské ideály, které si Vojtěch osvojil a snažil se dodržovat při své misijní a biskupské činnosti, skončily nezdarem. Světské prostředí stále žilo spíše pohanským než křesťanským životem. Kněžstvo se snažilo sabotovat Vojtěchovy snahy, protože bylo závislé na světské moci. Hlavním důvodem pro neposlušnost ze strany kněžstva bylo to, že řada kněží žila v manželském svazku. Biskup marně bojoval i proti stále přežívajícímu pohanství, mnohoženství, sňatkům mezi příbuznými, krevní mstou, znesvěcováním nedělí a svátků trhy a polními pracemi. Zásadně se stavěl proti prodeji křesťanských zajatců do otroctví.²²

---

¹⁶ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 25-26.

¹⁷ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PAVEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994, s. 69-70.

¹⁸ LUTOVSKÝ, M., PETRÁŇ, Z. *Slavníkovci – mýtus českého dějepisce*. Praha: Nakladatelství Libri, 2005, s. 54.

¹⁹ POLC, J. V. *Svatý Vojtěch – sborník k miléniu*. Praha: Zvon, 1997, s. 29.

²⁰ BAROCH, K. *Dějiny Nepomucka. Díl IV. Sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký*. Plzeň: NAVA, 1993, s. 19-20.

²¹ BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 41.

²² BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PAVEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994, s. 70.

Docházelo i ke střetům se samotným knížetem. Zvýšeným prodejem pokřtěných otroků se snažil přemyslovský kníže vyřešit situaci, která vznikla při polském střetnutí, kdy Přemyslovci ztratili rozsáhlá území a tím pádem i přírodní zdroje potřebné k udržení početného knížecího vojska. Biskup Vojtěch velmi ostře vystoupil proti prodeji křesťanských otroků nevěřícím, obával se, že by po odeslání do muslimských zemí zradili svou předchozí křesťanskou víru.²³ Případný prodej otroků – pohanů – do jiných zemí Vojtěchovi v zásadě vůbec nevadil. Ve svém zanícení ovšem Vojtěch přehlížel, že útočí proti jednomu z hlavních příjmových pilířů. A to nemohlo zůstat bez následků.²⁴ Svým jednáním popudil proti sobě nejen knížete, ale i znepokojené velmože a příslušníky knížecího vojska. V době, kdy nedostatek finančních prostředků mohl přerůst v hlubokou krizi a ohrozit samu podstatu raně středověkého státu, musel být Vojtěchův požadavek chápán jako nepřátelský čin, který rozšířil okruh Vojtěchových odpůrců, kterým Vojtěch nemohl čelit, a proto se rozhodl pro dobrovolný odchod.²⁵

„A protože svatý biskup nemohl napravit zlo, stále znovu se objevující, a do svých sítí tam nic nechytit, pokládal za nutné své místo opustit.“²⁶

2.3 První odchod z Čech

Patrně to byla souhra všech výše uvedených nepříznivých skutečností, které přivedly Vojtěcha k nelehkému rozhodnutí. Jeho velké zklamání pramenilo z toho, že ve svých očích neuspěl ani jako duchovní pastýř svěřeného stáda, ani jako prostředník zmírňující konflikty mezi pražskými Přemyslovci a libickými Slavníkovci. V polovině roku 988 Vojtěch na svou funkci rezignoval a zamířil se svým nevlastním bratrem Radimem a několika věrnými do Itálie, kde složil na počátku roku 989 svůj úřad do rukou papeže Jana XV., od něhož získal souhlas ke vstupu do kláštera. Vojtěch se rozhodoval mezi dvěma variantami své další cesty, buď vstoupit do kláštera, nebo se vydat na cestu do Jeruzaléma²⁷ - pro křesťany svatého místa, kde Ježíš učil a trpěl, kde zemřel a vstal z mrtvých.²⁸ Když se o tomto Vojtěchově záměru – vydat

²³ POLC, J. V. *Svatý Vojtěch – sborník k miléniu*. Praha: Zvon, 1997, s. 33.

²⁴ ŽEMLIČKA, J. *Expanze, krize a obnova Čech v letech 935-1035 (k systémovým proměnám raných států ve střední Evropě)*. Praha: Academia, 1994, s. 213.

²⁵ POLC, J. V. *Svatý Vojtěch – sborník k miléniu*. Praha: Zvon, 1997, s. 33.

²⁶ BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpureum flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 43.

²⁷ SEKÝRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 28-29.

²⁸ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 24.

se do Svaté země - dozvěděla Theofana, vdova po Otovi II., nechala si jej pozvat a věnovala mu značnou sumu peněz, kterou Vojtěch tajně rozdal chudým, chtěl se totiž vydat na cestu pouze se svými třemi společníky jako prostý poutník.

Od tohoto svého záměru nakonec Vojtěch upustil. Svoji pouť do Jeruzaléma ukončili ve slavném benediktinském klášteře Monte Cassino, kde se mu i jeho druhům dostalo pohostinství. Moudrý opat doporučil Vojtěchovi neputovat z místa na místo, nevykonávat pouť, a raději setrvat v klášteře, kde by tiše trpěl a snášel strasti života, protože tím v očích Páně získá mnohem větší zásluhy. Na základě tohoto doporučení se Vojtěch se svými společníky rozhodl zůstat a přidat se k mnichům.²⁹ Vojtěch doufal, že zde nalezne dlouho hledaný klid. Ovšem i toto místo zklamalo jeho naděje, když se Vojtěchových biskupských práv rozhodli mniši zneužít ke svěcení nových kostelů. Nutili jej k nepřímé podpoře dalšího rozvoje kláštera a pozvednutí mnišské kázně, která byla na poklesu.³⁰ Vojtěch dlouho zmítaný vnitřním neklidem jim ve hněvu odvětil: „*Myslíte si, že jsem prostáček nebo mezek, že bych nyní jako biskup světil vaše chrámy, když jsem odvrhl starost o syny, a tak přestal být biskupem?*“³¹

Po opuštění kláštera se Vojtěch se svojí družinou vydal na jih, kde po delším putování našli útočiště v řeckém klášteře ve Valletuce. Na Vojtěcha měl nedlouhý pobyt v nezvyklém prostředí zásadní význam. Vojtěch zde vyslovil přání, že by se chtěl věnovat klášternímu životu, čímž postavil opata Nila do ožehavé situace, neboť jeho klášter pozemkově spadal pod montecassinské opatství, které nedávno Vojtěch v rozhořčení opustil. Po dlouhém přemýšlení dospěli k jedinému řešení: Opat Nil předal Vojtěchovi doporučený dopis pro římského opata Lva sídlícího v římském klášteře sv. Bonifáce a Alexia na Aventinu.³² „*Bedlivě v sobě pěstoval všechny stupně pokory, aby vystoupil blíže k podobnosti Boží. Zapomněl, že je biskupem, a stal se nejmenším mezi bratry. Čistil kuchyně, usilovně obstarával týdenní službu, umýval misky a běhal pro všechno, co potřebovali kuchaři. ... Dostal totiž na svou žádost od opata za úkol, aby večer, ráno i v poledne konal tuto službu pro celý konvent.*“³³

---

²⁹ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 125.

³⁰ TUREK, R. *Slavníkovci a jejich panství*. Hradec Králové: Kruh, 1982, s. 125.

³¹ NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 132.

³² Tamtéž, s. 52.

³³ BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 55.

V Aventinu složil řeholní slib na Bílou sobotu 17. dubna 990. Dvouleté setrvání v římském klášteře bylo významné pro vyvrátní Vojtěchovy osobnosti. Nyní působil Vojtěch jako mnich, kterému jsou cizí jakékoliv zájmy politického světa. Také spatřujeme u Vojtěcha definitivní proměnu ve vztahu k Bohu: „*Položil v příbytku své duše základy hluboké pokory, ze čtyř ctností vytvořil jakoby kříž; opatrnost, spravedlnost, statečnost a mírnost vytesal jako kvádry, z nichž vztyčil trvalé stěny srovnané železem poslušnosti, zpevněné vápnem trpělivosti. Když je pokryl dvojitým rákosem, položil nahoru zlatou střechu lásky Boží lásky, učinil ze sebe chrám Páně a připravil ve svém nitru královské lože pro syna králova. ... Kristus se usídlil jako host v jeho pohostinném srdci a stoupaje jako korunovaný král po stupních ze slonoviny, dal mu vyrůst k dokonalému dni.*“³⁴ Dva dny po složení slibu se Vojtěch stal členem konventu. Jeho nevlastní bratr Radim ho následoval a přijal řádové jméno Gaudentius.

2.4 Návrat do vlasti

Mezitím ve Slavníkově vlasti zemřel míšeňský biskup Volkold zastávající úřad po Vojtěchově odchodu. V důsledku toho došlo ke zhoršení církevních poměrů, které poškozovaly mezinárodní pověst českého státu, proto Boleslav II. vypravil z Čech za Vojtěchem roku 992 poselstvo vedené Vojtěchovým vychovatelem Radlou, aby přiměli biskupa k návratu. Stejný názor zastával i mohučský metropolita Willigis.³⁵ Při jednáních o návratu vznesl Vojtěch zřejmě dvě podmínky – respektování pravomocí biskupa a zřízení nového benediktinského kláštera, jimž bylo kladně vyhověno a papež tak mohl vrátit Vojtěchovi odznaky jeho úřadu. Vojtěch se vydal se svým doprovodem na zpáteční cestu oklikou přes Německo, kde se měli setkat s mladým Otou III. a projednat s Willigisem církevní záležitosti. Otu III. v Německu nezastihli, proto se přemístili do Cách, kde mezi biskupem a císařem vzniklo přátelství osudového významu trvajícím až do konce jejich životů.³⁶

Poté už putovali do Prahy, kde po cestě zažil Vojtěch hluboké zklamání. V městě poblíž hranic (zřejmě se jednalo o Plzeň) se konal v neděli trh. Vojtěch to považoval za zlé znamení. Předsevzal si, že jedním z jeho hlavních cílů, kterých chtěl

---

³⁴ SEKÝRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 30-31.

³⁵ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994, s. 71.

³⁶ SEKÝRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 32.

s pomocí knížete dosáhnout, bude prosazení posvátnosti dne Páně. Počáteční rozčarování zahladilo vřelé uvítání od obyvatelstva i knížete Boleslava II.,³⁷ od něhož si na znamení dobré vůle vymohl vydání dekretu, v němž bylo biskupovi umožněno rozloučit nezákonná manželství, stavět biskupské chrámy a vybírat desátky.³⁸ Boleslav II. navíc Vojtěchovi přislíbil založení prvního mužského kláštera v Čechách, kam chtěl Vojtěch umístit mnišskou komunitu, kterou soustředil ještě v aventinském klášteře, putující s ním do Čech, kam dorazili na konci roku 992. V lednu následujícího roku založil Vojtěch s knížetem klášter v Břevnově.³⁹ Tímto svým rázným činem odstartoval své působení v biskupském úřadu. Výnosy ze své diecéze rozděloval vždy na čtyři části: první čtvrtinu si nechal pro sebe a svoji družinu, druhou pro kněžstvo, třetí daroval chudině a čtvrtou používal na vykupování otroků a na stavbu a obnovu chrámů.⁴⁰

„Zpočátku, když byl jeho příchod něčím novým, pastýře ctili, jakoby živě věřící přicházeli k matce církvi, potlačili poněkud své špatné obyčeje a téměř křesťanskými skutky uctívali Krista. Ale nová zbožnost rychle ukázala záda, starý zvyk byl silnější.“⁴¹

Navzdory své široké aktivitě si začal Vojtěch brzy uvědomovat, že i jeho druhé biskupské období nebude mít úspěch. Za jednu z možných příčin lze označit Vojtěchovy vysoké nároky, na které jeho současníci nemohli nebo raději nechtěli dosáhnout.⁴² Za příklad nám poslouží případ urozené ženy z rodu Vršovců obviněné z cizoložství, jež měla být podle pohanských zvyklostí potrestána smrtí. Uchýlila se do biskupova domu, kde ji milosrdný Vojtěch v kostele benediktinek chtěl zachránit, protože každý, kdo se uchýlil na posvátné místo a žádal milost, byl zde po celou dobu svého pobytu ušetřen od potrestání. Vojtěch byl odhodlán obětovat svůj život jako mučedník, jen aby žena žila. Útočníci to zásadně odmítli a hrozili Vojtěchovi, že jeho skutek pomstí na ženách a dětech jeho bratrů. Vršovci přinutili mnicha hlídajícího vstup do kláštera, aby prozradil, kde se provinilá žena nachází. Cizoložníci usmrtili přímo

---

³⁷ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 135.

³⁸ TUREK, R. *Slavníkovci a jejich panství*. Hradec Králové: Kruh, 1982, s. 127.

³⁹ LUTOVSKÝ, M., PETRÁŇ, Z. *Slavníkovci – mýtus českého dějepisectví*. Praha: Nakladatelství Libri, 2005, s. 56.

⁴⁰ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r.o., 1994, s. 71.

⁴¹ BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 61.

⁴² SEKÝRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 53.

na schodech posvátného místa, čímž velmi vážně porušili církevní předpisy a biskupovu prestiž.⁴³ Vojtěch ihned vyhlásil klatbu nad Vršovci,⁴⁴ zákaz bohoslužeb a současně opustil zemi.⁴⁵ Bylo pro něj stále obtížnější konfrontovat své snahy o hlubší prosazení křesťanství s každodenním životem lidí, v němž stále dominovaly pohanské tradice.⁴⁶

2.5 Druhý odchod z Čech

Roku 994 tedy odchází Vojtěch z Prahy s úmyslem, že se sem nikdy nevrátí. Směřuje do Uher, kde pokřtil a biřmoval syna vévody Gejzy. Poté jeho kroky vedly opět do kláštera v Aventinu. Po nadšeném přivítání opat Lev jmenoval Vojtěcha svým zástupcem.⁴⁷ V předvečer svátku sv. Václava roku 995 přepadly vojska Boleslava II. slavníkovskou Libici, kde vyvraždily nacházející se členy rodu Slavníkovců. Svému osudu unikli Vojtěch a Radim, oba se tou dobou nacházeli v Římě, a nejstarší Soběslav, působící ve vojsku polského Boleslava Chrabrého. Na jaře 996 dostal Vojtěch příkaz od mohučského arcibiskupa Willigise, aby se ihned navrátil do své vlasti vykonávat úřad. Vojtěch již byl informován o tom, co se ve vlasti stalo s jeho rodinou, proto se odvolal k papeži, kde vznesl požadavek, že pokud bude Prahou odmítnut, nebude se muset vracet domů, ale bude se moci vydat na misijní cestu k pohanům.⁴⁸ Vojtěch proto vyslal do své vlasti výpravu, aby zjistila, zda jsou lidé ochotni jej přijmout zpět a polepšit se ve svých mravech, které podle biskupa nedodržují. Přes své původní rozhodnutí nevracet se již do Prahy byl Vojtěch odhodlán vrátit se zpět a převzít zpět svůj úřad. Zajisté nepřemýšlel nad pomstou za smrt své rodiny, ze které mělo jistě obavy české prostředí, a právě proto poslalo biskupovi zamítavou odpověď.⁴⁹

Než přišla odezva, odebral se Vojtěch do Mohuče, aby informoval arcibiskupa Willigise o posledním papežském rozhodnutí týkajícím se jeho budoucnosti. Poté Vojtěch vykonal pouť do několika svatyní ve Francii. Navštívil hrob sv. Denise v St. Denis poblíž Paříže, sv. Benedikta ve Fleury, sv. Maura v St. Maure, především

---

⁴³ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 136-137.

⁴⁴ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r.o., 1994, s. 72.

⁴⁵ TUREK, R. *Slavníkovci a jejich panství*. Hradec Králové: Kruh, 1982, s. 132.

⁴⁶ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 54.

⁴⁷ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r.o., 1994, s. 72.

⁴⁸ TŘEŠTÍK, D., ŽEMLIČKA, J. *Svatý Vojtěch, Čechové a Evropa*. Praha: Lidové noviny, 1998, s. 95.

⁴⁹ TUREK, R. *Slavníkovci a jejich panství*. Hradec Králové: Kruh, 1982, s. 135.

však pro něho byl důležitý hrob vojáka a biskupa sv. Martina v Toursu,⁵⁰ který byl pro francouzské obyvatelstvo národním světce. Právě u jeho hrobu bylo možno spatřit „vedle sebe“ jak prostý lid, tak i krále.⁵¹

„ ... a zamířil pěšky do Toursu, aby se pomodlil tam, kde spočívá tělo svatého Martina a kde prokazuje dobrodiní světec, který se nikde neodpírá volajícím, opora chudých, přesladký otec hříšníků, vždy ochotný rozdávat štědrou rukou. Pěšky přišel také do Paříže, kde odpočívá tělo svatého a převzácného mučedníka Dionýsia Aeropagity, který prolil svou krev.“⁵²

2.6 Mučednická smrt

Na přelomu let 996/997 se vydal přes Magdeburg do Polska, konkrétně do Hnězda, sídla Boleslava Chrabrého,⁵³ který právě řešil konflikt s Pruskem, jež chtěl zahrnout do polského státu či jej alespoň vzít pod polskou preventivní ochranu, aby mohl odvrátit jeho útočné vpády. Pro tento plán, obrácení Prusů, se rozhodl Boleslav využít svého hosta Vojtěcha, který s jeho nápadem, kázat evangelium Prusům, souhlasil. Vojtěch získal pro uskutečnění své misijní aktivity od Boleslava Chrabrého plnou podporu, neboť tato cesta plně spadala do politických záměrů polského knížete.⁵⁴ Na začátku jara roku 997 se vypravil Vojtěch se svým nevlastním bratrem Radimem – Gaudenciem a knězem Benediktem na území pohanských Prusů do Gdańska, kde nastoupili na loď, aby dopluli až do vnitrozemí.⁵⁵ Zde se již museli spolehnout sami na sebe, neboť ozbrojenci z Boleslavova vojska již s nimi v další cestě nepokračovali. Misijní skupinka věřila, že je nadále ochráněna Boží pomocí. Po vylodění na malém ostrově se setkali s Prusy, kteří se vůči cizincům chovali velmi nepřátelsky. Vojtěch začal předčítat žalmy, když ucítil prudkou ránu mezi lopatkami. Klesl k zemi a začal se radovat. „*Díky tobě, Pane,*“ řekl, „*že jsem hoden přijmout, když už ne více, tedy alespoň jednu ránu jako svůj kříž.*“ Ani tato zkušenost Vojtěcha neodradila od cíle šířit

---

⁵⁰ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 147.

⁵¹ OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. Praha: Vyšehrad, 2002, s. 24.

⁵² BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 77.

⁵³ NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 65.

⁵⁴ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 155.

⁵⁵ NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 65.

křesťanství na pruském území. Odhodlán zemřít mučednickou smrtí se rozhodl i nadále zůstat.

Poté se výprava odebrala na druhý břeh řeky, kde navštívili večer trh, aby Prusům představili svůj záměr cesty. Vojtěch se ujal řeči. Vyprávěl jim o jejich spáse, pokud opustí všechny své bohy, aby mohli poznat svého jediného Boha. Tato slova dav rozčílila.⁵⁶

„Kvůli takovým lidem“ říkali, „naše země nedává plody, stromy neplodí, stará zvířata hynou a nová se nerodí. Odejděte rychle z našeho území, jestli se co nejrychleji nevzdálíte, zahynete po krutém mučení bídnou smrtí.“⁵⁷

Vojtěch nemohl tušit, že pro kmenovou společnost bude přechod ke křesťanství tak obtížný. Prusové si zakládali na tradici, že celý řád světa a společnosti je neměnný model, vzniklý už v době mýtů a udržovaný při životě neustálým opakováním (jako se střídají přírodní cykly). O nestabilitě přírodního procesu se neustále lidé přesvědčovali a bojovali proti němu, protože byli přesvědčeni, že bez boje by se jejich svět zhroutil. Prusové, ale i pohané, se nejvíce obávali jakékoliv změny, nejvíce té, kterou jim Vojtěch předkládal. Nechtěli slyšet, že doposud žili v klamu a omylu. Odmítali přijmout nové náboženství, podle něhož by se měli začít řídit.⁵⁸

I přes veškeré zklamání Vojtěch doufal, že se mu podaří dosáhnout vytýčeného cíle. Neodpluli pryč, ale zůstali několik dní na pobřeží, kde se oddávali modlitbám. Jednoho dne je na tomto místě objevili hlídkující vojáci, kteří střežili pobřeží. Ihned jim připomenuli příkaz, že měli opustit jejich zemi. Prus jménem Sikko přistoupil k modlícímu se biskupovi a setnul mu hlavu. Mrtvé tělo hodil do vody. Jeho úmrtí potvrdili i Vojtěchovi společníci, kterým se podařilo uniknout z pruské země. Po získání Vojtěchových ostatků Boleslav Chrabrý zařídil jejich uložení ve Hnězdně.⁵⁹

---

⁵⁶ SEKÝRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 72.

⁵⁷ BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. Praha: Zvon, 1996, s. 103.

⁵⁸ TŘEŠTÍK, D. *Počátky Přemyslovců: vstup Čechů do dějin (530-935)*. Praha: Lidové noviny, 2008, s. 308-309.

⁵⁹ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 157.

2.7 Svatý Vojtěch v legendách

Jak se mohly dostat ostatky k polskému knížeti, nám naznačují legendy. *Canapariova* uvádí, že Vojtěchovy ostatky Prusové bedlivě střežili, protože se domnívali, že za jeho ostatky získají peněžní odměnu. A nemýlili se.

Legenda *Sanctus Adalpertus* nám vypráví, jak Prusové nabodli hlavu na kůl, kde ji tři dny střežil orel, aby se jí nedotkl jiný pták, než přišel poutník, který hlavu sundal a odnesl Boleslavu Chrabrému. Když poutník vytáhl hlavu z tašky a vše jí ukázal, v tu chvíli praskly trestanci pouta na nohou a byl osvobozen od trestu. Boleslav pro tento zázrak koupil od poutníka svatou hlavu. Poté nechal vyslat posly pro Vojtěchovo tělo, které šest dní leželo v řece a sedmý den vyplulo na břeh, aby ho výprava našla.

Další legenda *Hoc autem quod* z 12. století pojednává jen o přenesení biskupových ostatků.⁶⁰ Prusové se obávali, že kdyby Vojtěcha pohřbili, k jeho hrobu by proudily davy lidí toužících se stát po vzoru Vojtěcha křesťany. Rozhodli se vhodit tělo do rozbořeného moře. Tělo ovšem našli lidé plující po moři, protože ve vodě spatřili světlo. Mysleli si, že je to Boží znamení, proto tělo odvezli na břeh a vykopali mu hrob. O smrti Vojtěcha se dozvěděl i císař Ota III., který toužil získat jeho ostatky. Vojsko vyslané císařem do Pruska vykoupilo za značný obnos peněz Vojtěchovo tělo, které dovezlo do Hnězdna.⁶¹ Tato pověst připisuje zásluhy za záchranu těla Otovi III., nikoliv Boleslavu Chrabrému. Omyl vznikl při sepisování legendy.

Poslední legenda *Tempore illo* pocházející z 13. století vznikla v Polsku. V 16. kapitole nás informuje⁶² o Prusovi, který sesbíral poházené části Vojtěchova těla. Při složení zjistil, že mu chybí jeden prst, který jeden z pohanů vyhodil i s prstenem do řeky. Neustále jej hledal. Po dlouhém manželčině naléhání se jí přiznal, po čem pátrá. Ona jako pohanka vše prozradila ostatním, kteří jejímu manželovi ostatky ihned zabavili. Rybáři našli prst a ihned jej připojili k ostatním částem těla. Když Prusové zjistili, že pro polského knížete mají ostatky velkou cenu, vyslali posly se vzkazem,

---

⁶⁰ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 77.

⁶¹ NOVÝ, R. *Slavíkovci ve středověkém písemnictví*. Praha. Vyšehrad, 1987, s. 235-236.

⁶² SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 78.

že je za určitou cenu prodají. Boleslav s částkou souhlasil a s náležitou úctou přijal svaté tělo.

2.8 Převezení ostatků do Čech

Vojtěchova smrt 23. dubna 997 byla počátkem jeho světské slávy.⁶³ Během dvou let byl pražský biskup Vojtěch veřejně uctíván jako svatý. Jeho kult se rozvinul především v Polsku, Římě a Uhrách.⁶⁴ Během dvou let byl pražský biskup Vojtěch veřejně uctíván jako svatý. Jeho kult se rozvinul především v Polsku, Římě a Uhrách.⁶⁵ Jediná země, která se ke kultu nepřihlásila, byly Čechy. Odmítly Vojtěchův slavníkovský původ i jeho dvojitý odchod z biskupského úřadu.⁶⁶ Svůj názor změnil až za vlády Břetislava I. V té době již nepanovalo přemyslovsko-slavníkovské nepřátelství, a tak se mohl sv. Vojtěch vrátit do své vlasti jako národní světec. Břetislav I. podnikl válečnou výpravu do Polska, kde ve Hnězdně vyzvedl ostatky sv. Vojtěcha, sv. Radima a pěti svatých bratrů. Nad Vojtěchovým hrobem byly slavnostně přečteny za účasti pražského biskupa Šebíře Břetislavovy dekrety nařizující Čechům dodržovat zásady, které se snažil za svého života prosazovat sv. Vojtěch. Zákoník tak odstranil všechny přetrvávající zlovyky z Vojtěchovy doby. Při tomto slavnostním aktu došlo k usmíření Vojtěcha s českou zemí.⁶⁷

Na konci srpna roku 1039 se vrátil Břetislav se svým vojskem do Prahy se všemi ostatky a cennostmi, které ve Hnězdně odcizili. Mezi nimi se nacházel i zlatý kříž, který nechal postavit Boleslav Chrabrý nad Vojtěchovým hrobem v Polsku.⁶⁸ Vojtěchovy ostatky nechal Boleslav uložit na Pražský hrad.⁶⁹ Dnes lze spatřit ostatky sv. Vojtěcha v Katedrále svatého Víta, Václava a Vojtěcha v Praze, kam je nechal umístit Karel IV.⁷⁰

---

⁶³ NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. Praha: Vyšehrad, 1987, s. 262-263.

⁶⁴ POLC, J. V. *Svatý Vojtěch – sborník k miléniu*. Praha: Zvon, 1997, s. 37.

⁶⁵ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A.. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994, s. 73.

⁶⁶ SEKYRKA, Tomáš. *Svatý Vojtěch - život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 83.

⁶⁷ BUBEN, Michal M., a KUČERA, Rudolf, a KUKLA, Otakar A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994, s. 73.

⁶⁸ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římen*. Praha: PROSTOR, 2008, s. 264.

⁶⁹ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994, s. 73.

⁷⁰ POLC, J. V. *Svatý Vojtěch – sborník k miléniu*. Praha: Zvon, 1997, s. 50.

Tuto kapitolu je vhodné zakončit slovy kardinála Vlka: " *...jestliže nebudeme vnášet do tehdejší doby naše názory a měřítko, jestliže ji nebudeme ideologizovat, ale budeme se snažit ji pochopit jejíma očima, pak se nám může stát legenda darem... Pak na Vojtěchově životě pochopíme, že ne pouze lidská moc a politická síla, která často – i v současné době – pracuje násilím a vydává na smrt své odpůrce, vytváří dějin a zanechává trvalé dědictví, které je napodobitelné a použitelné i pro budoucnost, ale že dějiny nesou kupředu především lidé vysokých duchovních a mravních hodnot a principů, až k obětování vlastního života v síle a moci Boží. Velké osobnosti takového charakteru a stylu života jsou schopny obohacovat a spojovat, vytvářet mosty nejen ve své době, ale i budoucnosti. Mohou být trvalým darem...*"⁷¹

Na historický odkaz sv. Vojtěcha spojený s jeho putování krajem nyní navazuje právě vybudovaná stezka sv. Vojtěcha. Díky ní se do Přeštic a jejího okolí podívají i lidé, kteří by sem jinak ani možná nezavítali, protože by neobjevili pro ně žádný zajímavý cíl své cesty. Zároveň jde o pozoruhodnou práci, díky níž se přeštičtí historici i obyčejní občané Přeštic, jejího okolí nebo i obyvatelé z jiných koutů České republiky a v budoucnu i cizích států (pokud bude stezka sv. Vojtěcha např. prostřednictvím moderních komunikačních technologií poskytovat informace i v jiném než českém jazyce) dozvěděli nebo se ještě dozvědí další podrobnosti ze života sv. Vojtěcha, o jeho těžkém údělu, přínosu pro obohacení myšlenek našich předchůdců, vysvětlování víry bez sebemenších bitek, krveprolití typických pro dnešní dobu. Právě spojitosti osoby sv. Vojtěcha a Města Přeštic (potažmo i jeho okolí) bude věnována následující kapitola. Nelze však opomenout přínos vytvořené stezky sv. Vojtěcha pro Město Přeštice. To prostřednictvím ní může v blízké době těžit z narůstajícího množství návštěvníků, cestovní ruch bude vzkvétat. Aby byl tento cíl naplněn, bude jistě potřeba zesílené propagace v cestovatelských časopisech, magazínech, na cestovatelských veletrzích, případně umístit základní přehled o této stezce i na webové stránky Města Přeštic.

---

⁷¹ KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštice: Kulturní zařízení, 1997, s. 24.

3 MĚSTO PŘEŠTICE

Město Přeštice, které leží v blízkosti Klatov a sousedí s Plzní, je při porovnání s těmito dvěma zmíněnými městy malého „vzrůstu“, ale s velkými historickými událostmi, které se zde za dobu „života města“ odehrály. Ukazuje se, že není důležité, zda je město malé či velké, z velké míry to závisí na tom, jak je město vnímáno v kontextu národním nebo mezinárodním. Většinu lidí se při vyslovení názvu města Přeštice asociuje nádherný Dientzenhoferův kostel, sousoší přeštických prasat (černostrakatá prasata mají v Přešticích jako v jediném městě na světě svoji sochu) a významné osobnosti, které se zde narodily nebo prožily část svého života, jako jsou Josef Hlávka či Jakub Jan Ryba. Lze obecně konstatovat, že každé místo na světě má své dějiny a někoho, kdo je pomáhal vytvářet.⁷² I malé město může mít pozoruhodné příběhy a příhody, které nejsou světoznámé, ale v jeho okolí nabývají ceněné hodnoty a významu, a proto každého člověka zajímá historie místa, odkud pochází, protože tím vlastně získává informace o svých předcích i událostech, které se zde v minulosti odehrály.⁷³

3.1 Minulost

Název města může být odvozen z existence osady, která se rozprostírala v 10. století v prostoru severovýchodní části pozdějšího města (nyní Havlíčkovo náměstí s ulicemi Rybova, Veleslavínova a Nepomucká). Lingvisté rozvíjejí teorii, že název pochází z osobního jména Přešek, které je zdobnělinou jména Přeč, které je domáckou variantou osobního jména Přemysl. Pokud tuto teorii rozvineme dále, dojdeme k tomu, že jakýsi Přemysl, kterému říkali Přešek, byl zakladatelem či významnou osobou v počátcích existence osady, jež po něm získala jméno, které by se dalo přeložit jako „ves lidí Přeštických.“⁷⁴ Také se můžeme přiklonit k další místní pověsti: dříve stály Přeštice ve vícovském návrší zvaném Háječek. Při novém zakládání města upozorňovala vztyčená tyč na čáru, přes kterou se dále nesmělo město rozšiřovat. A právě tomuto místu se říkalo „přes tyč.“ A poslední pověst nás informuje o dávné době, kdy se Čechové přistěhovali na toto místo a vybrali si ho za svoji osadu. Ovšem v té době ještě nestál most přes řeku, proto byly na nejnižším

---

⁷² TEJČEK, M. *Počátky Přeštic: Dějiny Přeštic I. díl (do roku 1420)*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek Přeštica a Dům historie Přeštica, 2016, s. 6.

⁷³ ŘIČÁK, E. V. *Dějepis města Přeštic a jeho okolí*. Praha: Národní knihovnictví Em. Petříka, 1864, s. neuvevena – předmluva.

⁷⁴ TEJČEK, M. *Počátky Přeštic: Dějiny Přeštic I. díl (do roku 1420)*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek Přeštica a Dům historie Přeštica, 2016, s. 38.

místě přes řeku položeny tyče. Na informační tabulce bylo napsáno, že na druhý břeh se lze dostat jen "přes tyče." Odtud název Přestyče čili Přeštice.⁷⁵

Jednotlivá menší území na Plzeňsku byla v době před sjednocením Čech Přemyslovci zabezpečena opevněnými hradišti: v Pouhloví (opevněná sídliště na Jindříně a na Týnci), Poušlaví (Obrodovo hradiště v Žinkovech), na Rokycansku (hradiště Březina), v Poradbuží (hradiště v Hradci u Stoda) a v Plzeňské pánvi (hradiště Bukovec). Přeštice z hlediska tohoto dělení spadají do středního regionu Pouhloví, pojmenovaném podle řeky Úhlavy, dominantní říční tepny. V 1. polovině 10. století po ovládnutí západních Čech Přemyslovci a jejich následném připojení k českému státu, vybudoval kníže Boleslav I. přemyslovský hrad Plzeň (dnes Starý Plzenec), který sloužil jako správní centrum celého kraje, proto celý plzeňský kraj, kam spadalo i Pouhloví, ovládalo hradské centrum Plzeň. Do Plzně i ostatních hradských center v Čechách i na Moravě, byli dosazováni podle tzv. hradské správy hradští správci (též se jím říkalo kasteláni), většinou z řad místní vysoké šlechty.⁷⁶ Z řad vyšší středověké šlechty je možné zmínit rod Drslaviců, kteří pod ochranou českých knížat ovládali rozsáhlé území na jihozápadě Čech, včetně celého Pouhloví. K posledním potomkům tohoto rodu patřil Svatobor z Přeštic,⁷⁷ který je právem považován za významnou osobnost regionální historie, protože v souvislosti s jeho jménem jsou roku 1226 poprvé zmiňovány Přeštice. Jako příslušník urozené vrstvy dobové české nobility vystupuje jako svědek na sedmi královských listinách. Objevuje se roku 1226 v blízkosti syna Přemysla Otakara I. – Václava I., který byl v letech 1224 -1230 plzeňským vévodou, proto byli Drslavci členy Václavovy družiny plzeňského kraje. I po nástupu Václava na pražský trůn setrvali v jeho družině, když panovník zavítal do plzeňského kraje, nebo když řešil záležitosti týkající se Plzeňska.

Pro vývoj pozdějších událostí je nezbytné na tomto místě zmínit sv. Anežku Českou, Václavovu sestru, která začala stavět klášter sv. Františka za pomoci své rodiny. První část měla dostavenou v roce 1234, ale na druhou část, ke které již měla připraven koncept dalšího stavebního rozvoje, do něhož byla zakomponována

---

⁷⁵ ŘIČÁK, E. V. *Dějepis města Přeštic a jeho okolí*. Praha: Národní knihovnictví Em. Petříka, 1864, s. 9.

⁷⁶ TEJČEK, M. *Počátky Přeštic: Dějiny Přeštic I. díl (do roku 1420)*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek Přeštica a Dům historie Přeštica, 2016, s. 28.

⁷⁷ MRKVIČKA, N. J. *Popis a historicko-architektonický průvodce barokním chrámem Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na území Přeštica, 2000, s. 84.

výstavba mužského kláštera, neměla peníze. Podle františkánského řádu nemohla vlastnit oběživo ani pozemky, i přesto bylo potřeba sehnat značnou sumu hotových peněz na další výstavbu.

Svatobor neměl žádné potomky ani manželku, proto po jeho smrti roku 1238 veškerý majetek připadl panovníkovi, který ho předal z výše uvedených důvodů své sestře Anežce. A ta jej obratem prodala kladrubským benediktinům za 1200 hřiven stříbra, které postupně spláceli tak, že financovali druhou výstavbu Anežského kláštera, kapli Panny Marie a soukromé Anežčino obydlí. Poté obdrželi listinu o prodeji. Teprve kladrubští benediktini vybudovali v Přešticích první dva kostely (z toho jeden řeholní proboštský kostel Panny Marie, který byl v 2. polovině 18. století nahrazen současným chrámem), kde zřídili proboštství jako správní a hospodářské centrum jejich nového panství a zároveň sídlo zdejší komunity benediktinů.

Roku 1420 získali Přeštice proti vůli benediktýnů od krále do zástavy Jan a Vilém z Rýznberka, Svatoborovi vzdálení příbuzní.⁷⁸ Tato událost důležitá pro budoucí dějiny Přeštic se odehrála v Kutné Hoře. Bratři Jan a Vilém Švihovští z Rýznberka předali Zikmundu Lucemburskému účet za utrpěné škody v jeho službách. Požadovali po něm uhradit 1271 českých grošů. Král v té době nedisponoval volnou hotovostí, proto dal do zástavy zeměpanský majetek. K němu patřila královská města, ale i kláštery založené českými panovníky. V listině vydané 22. 8. 1420 zastavuje i městečko Přeštice pánům z Rýznberka. Po vyplacení dluhu ze strany panovníka se měly vrátit Přeštice zpět původním majitelům.⁷⁹

V letech 1705 - 1785 jsou Přeštice opět ve vlastnictví kláštera Kladruby. Roku 1785 je klášter Kladruby zrušen Josefem II. a Přeštice spadají až do roku 1810 pod Náboženský fond.⁸⁰ Od roku 1811 se stávají Přeštice majetkem rodu Schönbornů, patří jim až do roku 1850.⁸¹

---

⁷⁸ TEJČEK, M. *Svatobor z Přeštic*. In *Pod Zelenou Horou – Vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. Přeštice: Vladimír Hanzel, ročník XVI, číslo 4/13, prosinec 2013, s. 6-9.

⁷⁹ TEJČEK, M. *Počátky Přeštic: Dějiny Přeštic I. díl (do roku 1420)*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek a Dům historie Přešticka, 2016, s. 111.

⁸⁰ KUČA, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. VI. díl, Pro-Sto*. Praha: Nakladatelství Libri, 2004, s. 172-173.

⁸¹ TEJČEK, M. E-mail ze dne 23. 1. 2018[online]. [cit. 2018-2-28].

3.2 Přítomnost

Nyní se v analýze historického vývoje dostáváme do současnosti, abychom si představili přeštickou naučnou stezku Po stopách sv. Vojtěcha, otevřenou 26. 4. 2015. V okolí Přeštica je mnoho míst spojených s osobou sv. Vojtěcha, jak si ukážeme v následující kapitole, a právě těmi nejzajímavějšími z nich stezka také prochází a na svých zastávkách představuje.⁸²

„Lidé odpradávná podnikají cesty, jejichž cílem je poznat nejen okolní svět, ale i vnitřně se obohatit. Dějiny poutí a putování se datují od nejstarších dob, stačí prolistovat Starý zákon. Prvotními cíly křesťanských poutí byla svatá místa, kde se nějakým způsobem projevila Boží přítomnost nebo byl pohřben nějaký svatý (Jeruzalém, Řím, Compostela apod.). Ne všichni ovšem mohli podnikat poutě do dalekých zemí. Proto se poutní místa a putování k nim přenášela do bližších krajů.“⁸³

Stezka se skládá ze 12 stanovišť, kde je na každém z nich na informační tabuli vždy uveden navazující úryvek životopisu sv. Vojtěcha, popis místa a jeho historie, na kterém se stanoviště nachází, a především mapa, která ukazuje směr a vzdálenost k dalšímu zastavení. Celá trasa měří 20 km a je rozvržena do dvou okruhů. Při přemístění mezi jednotlivými stanovišti je možno se řídit oranžovým šnekem, který evokuje vršek biskupské hole. (viz Příloha 1)

Realizaci stezky uskutečnily KČT Úhlava, Spolek pro záchranu historických památek, Sbor evangelické církve, MAS Aktivios, a. s., Město Přeštice a obce Příchovice a Řenče.⁸⁴

Stezku autorka bakalářské práce absolvovala osobně celou, jeden den si vyčlenila na první okruh začínající u fary blízko vlakového nádraží v Přešticích, pokračující přes náměstí ke kostelu Nanebevzetí Pany Marie. Dále stezka vedla do Příchovic ke kulturnímu domu, následně ke skále sv. Vojtěcha a k bývalým lázním.

---

⁸² KOKOŠKOVÁ, V. *Se svatým Vojtěchem okolím Přeštic*. [online]. 2015 [cit. 2017-11-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/vase-zpravy/plzensky-kraj/plzen-jih/269-30703-se-svatym-vojtechem-okolim-prestic.html>.

⁸³ KRČMÁŘ, L. *Putování je in: Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti plzeňské diecéze*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 2012, s. 5.

⁸⁴ KOKOŠKOVÁ, V. *Se svatým Vojtěchem okolím Přeštic*. [online]. 2015 [cit. 2017-11-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/vase-zpravy/plzensky-kraj/plzen-jih/269-30703-se-svatym-vojtechem-okolim-prestic.html>.

Procházkou skrz les, kde stojí také tabule u bývalého pohřebiště, se dostala do Střížova. Odtud vedla stezka do Vícova ke kostelu sv. Ambrože a úřední vývěsce, kde se nachází poslední tabule tohoto okruhu.

Druhý den autorka absolvovala pochod z Příchovic do Zálesí po trase druhého okruhu. Před vesnicí Zálesí se nachází první informační tabule u polní cesty směrem k obci Zelené, následuje hrad Skála, odkud vede cesta k poslední informační tabuli této části stezky nacházející se v Radkovicích u obecního úřadu.

Kromě stezky lze navštívit sochu sv. Vojtěcha v obci Zelené, ke které lze dojít po naučné stezce „Živé paměti krajiny Lužan“ slavnostně otevřené 22. 3.2015. Cesta začíná opět u vlakového nádraží, tentokrát však v Lužanech, pokračuje kolem lužanského zámku Josefa Hlávky, po hlavní silnici směrem k obci Zelené k soše sv. Vojtěcha, kde na informační tabuli jsou uvedené údaje o sv. Vojtěchu a výborném kronikáři obce Zelené panu Vovsovi. Dále opět skrz les vede cesta na vrch Taneček do Zelené Hory, kde tato stezka končí. Na devíti stanovištích podobně jako u předchozí stezky získáme informace o místě, kde se nacházíme spolu se vzpomínkami místních rodáků.⁸⁵

---

⁸⁵ PETRŽELKOVÁ, V., DLOUHÁ, J. *Naučná stezka „Živé paměti krajiny Lužan.“* [online]. [cit. 2017-11-18]. Dostupné z: <http://www.obec-luzany.cz/naucna-stezka-zive-pameti-krajiny-luzan/>.

4 PAMÁTKY A POVĚSTI

S rozšířením svatovojtěšské legendy v západních Čechách je spjata skutečnost, že druhý pražský biskup Vojtěch zdejší krajinou pravděpodobně několikrát procházel. Mohlo se tak stát při jeho cestě do Verony roku 983, kde měl přijmout od papeže investituru nebo při jeho cestě zpět po opuštění diecéze v roce 988, když odcházel k papeži do Říma. Díky těmto událostem se Vojtěchův kult v tak velké míře rozšířil nejen na Přešticku, ale i na Plánicku, Klatovsku, Domažlicku, Žinkovsku a Nepomucku. V době Vojtěchově tudy vedla stará obchodní stezka, která spojovala české země s Bavorskem či Itálií.⁸⁶

Vzhledem k tomu, že se bakalářská práce soustřeďuje na Přešticko, nezahrnuje celou Vojtěchovu pouť po Čechách, ale inspiruje se mapou Putování sv. Vojtěcha bývalým okresem přeštickým r. 992, publikovanou v brožuře *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku* (viz Příloha 2). Nejdříve analyzujeme Vojtěchovu trasu od Vojtěšic, kdy se na závěr dostaneme až do Drahkova. Tento úsek se nachází nejbližší přeštickému regionu. Detailně si rozebereme jednotlivá stanoviště z mapy a sdělíme konkrétní informace k jejich historii, proč právě zde stojí památka na sv. Vojtěcha. Z pochopitelných důvodů bude větší pozornost věnována vesnici Zelené, která je rodištěm autorky této bakalářské práce.

Mapa nám ukazuje příchod Vojtěcha z Domažlic roku 922. Slavníkovec se údajně vracel nejen se svými 12 řeholními bratry z římských klášterů (Vojtěch vstoupil v době svého pobytu v Římě do kláštera benediktýnů), ale i s početnou družinou (mezi jejími členy lze vyzdvihnout pěstouna Radla nebo kněze Strachkvase) z Říma přes Břevnov ku Praze. Tuto myšlenku uvádí František Palacký ve svém spisu *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*:⁸⁷ „Vzal tedy s sebou dvanáct řeholních bratrů z římských klášterů, které, do Čech vstoupiv, na chvíli sice za sebou z hranic zemských (snad na Zelené Hoře) pozůstavil, později ale dále do Břevnova povolal. Bliživšímu se k Praze vyšel Boleslav II. s mnohým lidem vstříc; ...“⁸⁸

Na tomto místě je třeba ještě zmínit, proč měly právě Přeštice úzký vztah k legendám o sv. Vojtěchovi a jeho misijnímu působení. V přeštickém kraji nalezneme

---

⁸⁶ BAROCH, K. *Dějiny Nepomucka. Díl IV. Sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký*. Plzeň: NAVA, 1993, s. 30.

⁸⁷ BERNDORF, A. *Z našeho kraje: pověsti, články a studie*. Praha: Fratišek Rebec, 1938, s. 95.

⁸⁸ PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Díl první*. Praha: Adonai, s.r.o., 2002, s. 153.

dva zalesněné kopce – Ticholovec a Taneček – a kolem Nepomuka to jsou další dva – Štědrý a Zelená Hora. Na vrcholcích těchto čtyř kopců se scházeli staří Slované v pohanských dobách k posvátným obřadům a k uctívání bůžků obětmi, zpěvem a tancem. Vojtěch s družinou při zmíněné cestě z Říma do vlasti mířil přes Přeštice k hradu do Plzně (dnešní Starý Plzenec), ale odbočili v Přešticích z hlavní cesty, aby navštívili pohanská obětiště, která Vojtěch chtěl zrušit. Lidová zbožnost pak každé místo, které Vojtěch navštívil, chtěla zachovat, proto byly později stavěny sochy a kapličky jako pomníky sv. Vojtěchu. S těmito místy se pak pojí mnoho zajímavých pověstí.⁸⁹

Nyní se zaměříme na institucionální vymezení přeštického mikroregionu. V současnosti je mikroregion Přešticko dobrovolným svazkem obcí, založeným na základě zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (Obecní zřízení) dne 11. 12. 2001. Sdružuje obce a města: Přeštice, Bolkov, Buková, Dolce, Horní Lukavice, Horšice, Chlumčany, Kbel, Lužany, Nezdice, Oplot, Otěšice, Příchovice, Ptenín, Radkovice, Roupov, Řeňče, Skašov, Soběkury, Týniště, Vlčí.⁹⁰

4.1 Otěšice (Vojtěšice)

Podle legendy se Vojtěch vydal z Domažlic k Přešticím po výše zmíněné stezce. Zastavil se v jedné vesnici a přesto, že se snažil neupoutat pozornost, byl jejími obyvateli poznán a donucen zdržet se s nimi delší dobu. Biskup chtěl na památku lidem něco věnovat, proto vesnici pojmenoval Vojtěšice, dnes přejmenovanou na Otěšice.⁹¹ Dominantou obce je zděná kaple sv. Vojtěcha, první zmínky o této kapli pocházejí z roku 1721. Současnou podobu získává až v roce 1840.⁹² V kapli nalezneme jeden velmi důležitý oltářík. Na tomto oltáříku spatříme olejový obraz sv. Vojtěcha s následujícím nápisem v levém rohu: „*Ke cti a chvále Boží a sv. Vojt: obětoval tento obraz kostelu vojtěšickému Jan Karel hr. z Kolovratu Krakovský v roce 1841, t.č. pán na Merklíně – mal. Ant. Lhota.*“⁹³ (viz Příloha 3)

---

⁸⁹ KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštice: Kulturní zařízení, 1997, s. 8.

⁹⁰ *Mikroregion Přešticko* [online]. [cit. 2018-01-09]. Dostupné z: www.presticko.cz.

⁹¹ URBAN, J. F. *Úvodím Úslavy*. Plzeň: Grafika, 1940, s. 131.

⁹² BAROCH, K. *Dějiny Nepomucka. Díl IV. Sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký*. Plzeň: NAVA, 1993, s. 31.

⁹³ HOSTAŠ, K., VANĚK, F. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Přeštickém*. Praha: Česká akademie císaře Františka pro vědy, slovesnost a umění, 1907, s. 63.

4.2 Dnešice

Z Otěšic lze při poznávání stezky sv. Vojtěcha pokračovat do obce Dnešice. Výklenková kaplička sv. Vojtěcha pocházející z první poloviny 19. století je nenápadně schovaná napravo od cesty směrem na Přeštice.⁹⁴ Ač by bylo chybou ji v rámci putování po stopách sv. Vojtěcha vynechat, nepodařilo se získat více informací o historii tohoto objektu. (viz Příloha 4)

4.3 Horní Lukavice – Háj

Na okraji lesa Háj, západně od Horní Lukavice, stával pilíř se sochou sv. Vojtěcha. Pamětnice Jaroslava Veinfurtová z Chlumčan na něj roku 1997 vzpomínala: „*Když jsem byla malá, zavedla mne babička při jedné z vycházek k místu s pěkným výhledem do kraje. Tam na pokraji lesa Háj, ve stínu čtyř lip kolem sošky světce, mi vyprávěla tento příběh: Velmi dávno, prý asi přes tisíce roky, putoval tímto krajem sv. Vojtěch, když se vracel od papeže z Říma. V Čechách bylo tehdy velké sucho, neúroda a lidé hladověli. Obrátili se s prosbou ke sv. Vojtěchovi, aby se u Pána Boha přimluvil za trochu deště. Sv. Vojtěch tedy poklekl na kámen a dlouho se modlil.*“

Vojtěchovi se podařilo vyvolat déšť. Po prvních kapkách vstal a v kameni zůstal přesný otisk jeho kolena. Jamka naplněná vodou téměř nevysychala. Dokud zůstala v jamce aspoň kapka vody, hospodáři věděli, že i přes dlouhotrvající sucho bude dobrá úroda. Pokud voda vyschla, lidé se přicházeli ke kameni pomodlit.

„Petrně někdy koncem minulého století kdosi zasadil kolem památného kamene čtyři lipky a vedle něho vztyčil 1,5 m vysoký dřevěný podstavec, na nějž umístil pod plechovou střížku sošku sv. Vojtěcha. (Na podstavec byl použit železniční pražec a blízká trať se budovala v letech 1860-61).[...] Asi před třiceti lety jsem zde však zažila velké zklamání. Celé místo bylo zpustošené, na místě sošky byla jen hromada popela a ohořelých klacků, plechová stříška se povalovala opodál. Jen kámen s jamkou přežil řádění vandalů.“

Místo bylo obnoveno v roce 1997 (rok svatovojtěšského jubilea). Nyní zde nalezneme dřevěný pilířek s obrázkem svatého Vojtěcha od Michaela Floriána

---

⁹⁴ *Současnost obce* [online]. [cit. 2018-01-16]. Dostupné z: <http://www.dnesice.cz/informace-obce/soucasnost>.

a připevněnou tabulí na čelní straně pilíře s nápisem: „*OBNOVENO ROKU 1997 1000 LET OD ÚMRTÍ SVATÉHO VOJTĚCHA*“.⁹⁵ Ani toto místo není snadné nalézt. Případným zájemcům lze doporučit informovat se u místního pana starosty, který dokáže poutníky nasměrovat přímo na hledané místo. (viz Příloha 5)

4.4 Dolní Lukavice

Křížek sv. Vojtěcha se nenachází přímo v obci Dolní Lukavice, ale poblíž odbočky k Dolní Lukavici, u hlavní silnice Plzeň – Přeštice.

Dříve stála u hlavní silnice vedoucí z Přeštic do Horní Lukavice v půli cesty po levé straně socha sv. Vojtěcha. Uvedme na tomto místě citaci pověsti západočeského písmáka V. J. Maška z Vodokrt, který popsal důvody jejího možného vzniku: „*Před dávnými léty, asi v druhé polovině XVI. století, byl majitelem tvrze a zboží v Dolní Lukavici pan Adam Lukavský z Hrádku. Ten jednou jel se svým synem Václavem a celou družinou na návštěvu k sestře Dobroslavě, která byla abatyší v chotěšovském klášteře. Vraceli se pak z kláštera domů pozdě v noci a proto zvolili nejkratší cestu lesem k Dolní Lukavici. Tehdy hluboký les v krajině sahal až po dnešní státní silnici. Přibližně v místech, kde stojí zmiňovaná socha, byla družina přepadena neznámou cháskou. Adam Lukavský byl přepadením překvapen, neboť se událo na jeho vlastní půdě. Nicméně se bránil velmi udatně. Vůdce útočníků na něho však silně dotíral mečem a nebýt syna Václava, který přispěchal otci na pomoc, nebyl by se sám ubránil. Útočníka sice odrazili, ale Václav byl v obraně zasažen mečem do hlavy. Konečně starý služebník Lukavských jménem Pádil srazil loupežníka s koně a bylo rozhodnuto.*“ Zbývající útočníci utekli, nechali vůdce svému osudu. Smrt syna Václava Adama Lukavského velmi zasáhla. Nechal odvézt nejen tělo svého syna, ale i útočníka do lukavické tvrze, kde přivolaný lékař potvrdil u Václava smrt, u druhého těla konstantoval těžká zranění neslučitelná se životem. Neznámý muž byl Stachboj Nebílovský z Drahobuze, švagr Adama Lukavského z Hrádku.

Stachboj Nebílovský měl pro svoji násilnickou povahu špatnou pověst. Svoji manželku Jitku Lukavskou z Hrádku utrápil k smrti. Byl obviněn z přepadení a zabití

---

⁹⁵ ADAMCOVÁ, K. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Plzeňském kraji*. Praha: Národní památkový ústav, generální ředitelství, 2015, s. 157-158.

Ctibora Chlumčanského, manžela sestry Lukavského. Na místě přepadení na památku této události stojí stará lípa.

„Strachboj Nebílovský se skutečně ze svého zranění neuzdravil. Obklopen příbuznými, doznal se ke všem hrozným činům, které za svého života napáchal. Přiznal také, že připravoval přepadení svého švagra Adama, aby se pomstil za to, že jej tento chtěl pohnati před soud pro podezření z přepadení a zabití Ctibora Chlumčanského. Třetího dne ve velkých bolestech zemřel. Před smrtí ještě ustanovil, aby každoročně byla na Prusínech sloužena za něho mše svatá a rozdáno chudým semleté mouky z deseti korců žita s tím, aby se modlili za odpuštění jeho hříchů. Podle všeho byl pochován v kostele na Prusínech, jak si sám přál. Rytíř Adam Lukavský dal pak na místě, kde byl zavražděn jeho syn Václav, postavit sochu sv. Vojtěcha, která byla později opravena a v této podobě stála u státní silnice až do nedávné doby, kdy po vandalském zásahu z ní zbyl jen podstavec.“⁹⁶

V dopise ze dne 7. dubna 2010 popisuje výše zmiňovaná pamětnice Veinfurtová starostovi obce Dolní Lukavice sochu sv. Vojtěcha. Pískovcovou sochu v životní velikosti, v dlouhém rouchu a mitrou na hlavě, s jednou nohou nakročenou jako by chtěl dojít do Dolní Lukavice, jsme mohli spatřit ještě v 50. letech 20. století na barokním podstavci. Bohužel v 60. letech minulého století sochu zcela zničili vandalové vracející se z taneční zábavy v podroušeném stavu. Místo sochy na konci 20. století byl umístěn na barokní podstavec betonový kříž.⁹⁷

10. července 2012 píše paní Veinfurtová do Západočeského muzea v Plzni další dopis, ve kterém upřesňuje stáří sochy a podstavce – obojí pochází z první poloviny 18. století.⁹⁸

Jistě i lidé, kteří na svých cestách denně využívají silnici spojující Plzeň s Přešticemi, netuší, kolem jak významného křížku projíždějí. Pochopitelně ve velké rychlosti a při soustředění se na řízení není možné si křížek více prohlédnout. I zastavení se u tohoto křížku je vzhledem k hustotě provozu problematické. Význam sv. Vojtěcha by si více zasloužil mít jako připomínku sochu nežli křížek. Bohužel,

---

⁹⁶ KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěch na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštice: Kulturní zařízení, 1997, s. 14-15.

⁹⁷ VEINFURTOVÁ, J. E-mail od starosty Vítězslava Opálky ze dne 19. 6. 2017. [online]. [cit. 2018-01-30].

⁹⁸ Tamtéž.

ani nikde v dostupných pramenech není možné dohledat důvod volby kříže místo sochy. K velké škodě se původní fotografie také nedochovala. (viz Příloha 6)

4.5 Přeštice

Místní rodáci jsou přesvědčeni, že i Přešticemi svatý Vojtěch procházel a dokonce se zde na chvíli zastavil.

Vydáme-li se v Přešticích na jižní stranu náměstí, dojdeme k sousoší sv. Vojtěcha, které postavil Děkan Vojtěch Šrám r. 1676. Na podstavci spatříme nápis: „*A. M. S. D. P. I. B. A. H. H. P. S. ex. voto A :Doi : 1676.*“ *To jest: Adalbertus Mathias Šrám Decanus In Beati Adalberti Honorem Hanc Posuit Statuam ex voto Anno Domini 1676.(Vojtěch Matěj Šrám, děkan přeštický, ke cti sv. Vojtěcha tuto sochu postavil ze slibu leta Páně 1676).*“ Sousoší na původním podstavci se skládá ze tří soch: na vysokém sloupu uprostřed se na nás dívá P. Maria, vpravo sv. Václav a vlevo sv. Vojtěch.⁹⁹ Dohromady vytváří trojsousoší tzv. "morového sloupu."

„V roce 1835 byla znovu od základu postavena socha sv. Vojtěcha s Matkou Boží a sv. Václavem na náměstí (která dříve stála u silnice a byla náhodně převržena a už více nepostavena), vzhledem k symetrii k ostatním třem sochám dále od erární silnice, k čemuž přispěli také měšťští obyvatelé sbírkou, ostatek obecní kasa.“¹⁰⁰

V současnosti se díváme pouze na kamenosochařské kopie původních soch. Chceme-li spatřit originální sochu sv. Vojtěcha, musíme se vydat do depozitáře Městského úřadu. Sochu sv. Václava již nikde nenalezneme, protože originál byl odcizen v roce 2002.¹⁰¹

Další socha sv. Vojtěcha se nachází v chrámu Nanebevzetí P. Marie, který jako dominantu města Přeštic nelze přehlédnout. Ve spodních výklencích stěny obrácené k městu je umístěna nejen pískovcová socha sv. Vojtěcha v nadživotní velikosti, ale i socha sv. Prokopa, do horních výklenků pak sochy sv. Patrika a sv. Bonifáce.¹⁰²

---

⁹⁹ ŘIČÁK, E. V. *Dějepis města Přeštic a jeho okolí*. Praha: Národní knihovnictví Em. Petříka, 1864, s. 158-159.

¹⁰⁰ MRKVIČKA, N. J. *Popis a historicko-architektonický průvodce barokním chrámem Nanevzetí Panny Marie v Přešticích*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na území Přešticka, 2000, s. 149.

¹⁰¹ ADAMCOVÁ, K. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Plzeňském kraji*. Praha: Národní památkový ústav, generální ředitelství, 2015, s. 198.

¹⁰² KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštice: Kulturní zařízení, 1997, s. 25 – zadní vnitřní strana.

V souvislosti s tvorbou bakalářské práce byl vznesen dotaz na historika města Přeštice – pana Tejčka – zda by mohl poskytnout bližší informace k této soše. Zde citace z jeho odpovědi: „K soše sv. Vojtěcha na severním průčelí přeštického kostela nejspíše nic není. Neznáme jméno sochaře, ani přesné datum osazení. Pravděpodobně se tak stalo někdy kolem roku 1775, kdy byl kostel slavnostně otevřen a požehán, ale mohlo to být předtím i potom, nevíme.“¹⁰³

Dojdeme-li až k chrámu, zaměříme svoji pozornost na zvony sv. Vojtěcha. První byl vyzdvižen roku 1775 do sanktusníku nového kostela. „Není známo, jaké jméno onen... roztomilý zvonek nesl. Lid praví, že měl jméno sv. Vojtěcha a rozšířila se v lidu pověst, že bylo vidíváno, jmenovitě z Příchovic, každodenně na tom místě, kde onen zvonek býval, jasné světýlko.“ Při požáru v červenci roku 1892: „... Zvenčí to prý vypadlo, jakoby zvonek sám sobě zvonil umíráčkem. Lidé hlasitě nad ním plakali a hořekovali, že jim zvoní naposled, že se s nimi loučí. Zvonil nakrátce, provaz brzo uhořel, věžička se zřítíla a milovaný zvonek se rozlil. Lid trvá v tom mínění, že zvonil v tom konci sám od sebe.“ Následujícího roku 1893 na podzim byl zavěšen do zvoničky nový zvon sv. Vojtěcha, nazývaný též Pozdvihováček. Autorství je připisováno Františku Pernerovi z plzeňské dílny. Lidé nebyli novým zvonem ale příliš potěšeni: „Ačkoli tento nový zvon jest větší a dosti dokonalý, lid přece toho velice lituje, že jeho zvuk není tak líbezný, jako předešlého, požárem zničeného...“ Tento zvon zmizel v roce 1942 při rekvizici zvonů.¹⁰⁴ (viz Příloha 7)

4.6 Příchovice

Pro snadnější orientaci slouží při cestě z Přeštic do Příchovic a dále na kopec Ticholovec speciální místní turistické značení ve tvaru oranžového šneka. Jihovýchodně od Příchovic se nachází vrch Ticholovec, kde nás uprostřed lesa upoutá malá skála s malbou postavy sv. Vojtěcha. I k tomuto místu se váže pověst o sv. Vojtěchu. Nyní objasníme, proč se les jmenuje právě Ticholovec.¹⁰⁵

„V Přešticích přešel (Vojtěch – pozn. autorky) brod na řece Úhlavě a vystoupil na vrch s roztomilou vyhlídkou na údolí. Šel samotem, s úmyslem přesvědčit se,

¹⁰³ TEJČEK, M. E-mail ze dne 27. 6. 2017 [online]. [cit. 2018-01-31].

¹⁰⁴ TEJČEK, M. *Přeštické zvony*. Město Přeštice: NAVA TISK, spol. s r.o., ročník XXIII, březen 2017, s. 7.

¹⁰⁵ ERBENOVÁ, B. *Nahlédnutí do historie Příchovic*. Příchovice: Obecní řad, 1998, s. 23.

zda na vrcholu kopce není ještě pohanské obětiště. V lese na kopci sbírala právě jakási žena se svými dvěma hochy jahody. Chlapci přitom hlasitě hovořili a na ledacos se vyptávali, když najednou se v blízkosti ozval praskot větví. Žena zbystrila sluch a vtom uviděla, jak lovec vstupuje z houští na paseku. Velmi se ulekla, obávajíc se potrestání za sběr jahod a napomenula děti: "Ticho, lovec jde!" Biskup když to zaslechl, zasmál se ženině bázlivosti a přistoupiv k ní, dal se s ní do řeči: "Nejsem lovec z knížecí družiny z hradu Skály. Neboj se, nejdu sem, abych tě trestal za sbírání jahod. Bůh dává růsti plodinám, aby se jimi živili lidé nebo zvěř. Přišel jsem sem jen proto, abych se potěšil krásou otčiny, jež je dílem křesťanského Boha, v něhož pevně věřím a k němuž se modlím." " A kdo tedy jsi?" tázala se žena příchozího. "Jsem sluha boží a hlasatel učení syna božího Ježíše Krista. Jmenuji se Vojtěch, kterého si Češi zvolili za svého biskupa." Žena se velmi zarazila, klekla a líbala jeho ruku. Na skalce, u níž biskup stál, zůstal ležeti stín jeho postavy. Od té doby se vrchu říká Ticholovec a na skalce na památku jeho návštěvy je vymalován biskupův obraz s nápisem, jenž končí slovy: " ...a stín jeho zůstal ležeti na této skále."¹⁰⁶

Ticho obsažené v názvu kopce může mít i jiný význam, jak se píše v *Kronice* o obci Zelené: „ pro ticho, které tu vládne, je les útlkem milenců, kteří říkají, že jdou sem k svatému Vojtěchu pro útěchu.“¹⁰⁷

Obraz časem bledl a pustl, bylo zapotřebí obnovy. Amatéri obraz renovovali a výsledkem bylo, že zanikl obrys sv. Vojtěcha a barvy vynikly. Kamenický mistr Kočandrlé to těžce nesl, sám na své náklady z úcty ke sv. Vojtěchu obraz obnovil roku 1892.¹⁰⁸ Další zmínku o novém obraze nacházíme až v roce 1942, kdy akademický malíř František Václav Eisenreich malbu opět renovoval. Jelikož skála nestála pod přístřeškem, muselo se dílo po letech vlivem počasí opět opravit. Pavel Jirsa z Přeštic dílo roku 1975 upravil, od té doby již neodpovídalo původní kresbě. Další rodák z Přeštic, JUDr. Valach, roku 1986 malbu překreslil.¹⁰⁹ Obec Příchovice nechala obraz sv. Vojtěcha odborně zrestaurovat v roce 2009 malířem Jaroslavem Šindelářem

¹⁰⁶ KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštica: Kulturní zařízení, 1997, s. 8-9.

¹⁰⁷ VOVES, T. *Kronika 1969-1977*. S. 217. [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://portafontium.cz/iipimage/30560367>.

¹⁰⁸ KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštica: Kulturní zařízení, 1997, s. 7.

¹⁰⁹ ERBENOVÁ, B. *Nahlédnutí do historie Příchovic*. Příchovice: Obecní úřad, 1998, s. 23.

z Plzně.¹¹⁰ Vysvěcení provedl 18. listopadu plzeňský biskup Mons. František Radkovský. A tato událost se zapsala do historie obce jako první pouť ke svatému Vojtěchovi, z níž následně díky prvním účastníkům vznikla každoroční tradice vesnice.¹¹¹ Vrcholek Ticholovec je od té doby okolním obyvatelstvem velmi navštěvován.

Dalším místem spojeným s památkou sv. Vojtěcha byly sochy sv. Vojtěcha a sv. Lamberta, ke kterým o každém svátku putovalo množství lidu se zpěvem a s modlitbami. V oblibě zde nebyly jen sochy, ale především léčivá studánka, nazývaná Svatolamberská, kde z tohoto důvodu později vznikly lázně. Proto bylo toto místo hojně navštěvováno. Při těchto poutích docházelo k pohoršujícím událostem, které s sebou přinášely stížnosti, ze kterých se musel zpovídat zde žijící poustevník. Pražská konzistoř 14. října 1739 zde zakázala veškeré náboženské pobožnosti, modlitby, zpěvy a oběti. Mohly existovat jen menší lázně. Místo lázní se zbudovala poustevna.¹¹² Dnes lázně připomínají jen terénní nerovnosti, vzniklé z lázeňských van sloužících ke koupání. O lázních nás ještě na místě informují tabule s popisem předešlých událostí.¹¹³

Vrch Ticholovec má své kouzlo, které dotváří nádherná vyhlídka do okolí i krásná procházka s mírným stoupáním, pokud je člověk unaven, odpočine si u posezení u kapličky sv. Anny, a poté se mírným stoupáním dostane k obrazu sv. Vojtěcha, odkud s nepatrným klesáním sejde k lázním. Kdyby u místa, kde byly původně lázně, nebyly informace pro turisty, poutník by místo přešel bez povšimnutí a hlavně velmi rychle, protože se zde vyskytuje velké množství nepříjemného hmyzu. Z tohoto důvodu je nanejvýš vhodné mít při sobě během cesty repelent. (viz Příloha 8)

4.7 Zelené

Dalším cílem Vojtěchovy cesty se stal kopec Taneček nad vsí Zelené, protože na Ticholovci se od výše uvedené ženy dozvěděl něco, co ho velmi znepokojilo. „*Zvěděl od ženy, že na nedaleké hoře stále se konají pohanské obětní tance, sešel biskup ke svým průvodcům a s nimi pak se vydal v označeném směru.*

---

¹¹⁰ KRČMÁŘ, L. *Putování je in: Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti plzeňské diecéze*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 2012, s. 71.

¹¹¹ KOKOŠKOVÁ, V. *Poutě na Ticholovce*. In *Pod Zelenou Horou – Vlastivědní sborník jižního Plzeňska*. Přeštice: Vladimír Hanzal, ročník XV, číslo 3/12, září 2012, s. 19.

¹¹² ŘÍČÁK, E. V. *Dějepis města Přeštice a jeho okolí*. Praha: Národní knihovnictví Em. Petřika, 1864, s. 193-194.

¹¹³ ERBENOVÁ, B. *Nahlédnutí do historie Příchovic*. Příchovice: Obecní úřad, 1998, s. 24.

Právě když sem přišel, byla slavnost v největším proudu. Rozmrzen pohlížel na shromáždění a plakal. Smuten ubíral se s vrchu - dnes Taneček zvaný – k malé dědině, jež se tu krčila pod kopcem. Cestou potkali další houf lidu, jež také mířil k slavnosti.

*Mniši, vidouce vůdce tak skleslého, dali se s příchozími do řeči a prozradili, kdo jde s nimi. A dav neputoval více za svými druhy na Taneček, ale usadil se s biskupem na mezi a dlouho rozprávěli. Na památku tohoto setkání zasadili v těch místech lípy a později i světcovo sochu zde postavili. Stojí právě u velikého pohřebiště mohylového lidu – z doby asi 1500 let př. Kristem – nad vsí Zelené na úpatí vrchu Tanečku.*¹¹⁴

Pověst se datuje k závěru roku 992 do období tradičních slovanských oslav zimního slunovratu, dnes bychom řekli, že se konaly na Vánoce.¹¹⁵

Pamětní kniha obce Zelené I. nám poskytuje o soše tyto údaje: „ ... památka jest asi 640 kroků či 427 metrů západně od vsi vzdálena na cestě k Nezdicům pěkná socha světce sv. Vojtěcha katastrem patřící do Nezdic, ale náklad na zhotovení věnován byl od obce naší, jak s podstavce na němž socha stojí vidno. Nejstarší paměti o vzniku soše té praví, že jeden zbožný majitel čís. 9 v Zelené příjmením Pecl koupil kolem r. 1817 na památku svého padlého syna v dlouhých válkách napoleonských, dřevěnou sošku onoho světce a sem ji byl slavnostně postavil. Ale než tak mohl učiniti byly tu tehdáž skrze to ústrky veliké s nezdickým mlynářem Prokopem, jenž velmi svěřepě chtěl k témuž účelu ku postavení dáti kousek svého protějšího pole, ale že na místě na němž nyní stojí z terénu krajiny ladný kopec vystupuje totiž jeden z pohanských hrobů dosud neprozkoumaných zaujímající místo kdysi panské pastviny K.P. stalo se místo to pro věc tu přímo ideální mlynářovy záměry stroskotaly úplně. Povídaný Pecl tuším, že z toho rodu byl, nebyl-li bratr onoho padlého; jenž r. 1861 peníz 50 zl r. m. kostelu nezdickému věnoval, aby za něho dvě fundační mše v každém roce a sice 16. ledna a 5. července čteny byly s celoročním modlením. ... Ale jak se zdá socha prožívala kromě vážné obliby u rodu toho, také i u zbožných občanů zelenských jak vidno s podstavce, že r. 1842 pořídila obec vlastním nákladem sochu kamennou nynější práce barokní. Sochu posvětil vřeskovický kaplan Příkošický r. 1842.

¹¹⁴ URBAN, J. F. *Úvodím Úslavy*. Plzeň: Grafika, 1940, s. 132.

¹¹⁵ KROUPA, P. *Stopy megalitické prehistorie na Přešticku*. In *Pod Zelenou Horou – Vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. Přeštice: Vladimír Hanzal, ročník XIV, číslo 3/11, září 2011, s. 7.

R. 1901 napsal neznámý pisatel krásnými písmeny z řeči Eklesiastika ve verši 44, 16-17 kap. esenci: Eihle kněz veliký, an za dnů svých nalezen byl spravedlivý – Oroduj za nás sv. Vojtěše.“

Okolí sochy zdobily tři lípy. Občané vsi Zelené se několikrát snažili k nim vysadit čtvrtou lípu, ale pokaždé do dvou let uschla.¹¹⁶

„Dle ústního podání byla šoška ta ve dřevěné skřínce nejprve na sloupku mezi těmito lípami přibyta, a když tento tletostí úplně se skácel, zavěšena byla na pšen lípy hořejší strany jižní, což již pamatoval svědek 15 února 1927 zemřevší, a to výměnkář čp. 23 Matěj Jedlička, k čemuž dodal, že jest to šoška táž, co se dnes ve vrátním pilíři usedlosti čp. 25 u myslivců nalézá.“¹¹⁷

Doposud zůstala zachována jen jediná pravěká mohyla, a to díky soše sv. Vojtěcha, kterou na její vyvýšenině vybudovali místní obyvatelé roku 1842 jako náhradu původní dřevěné plastiky. Právě mohyla pod sochou biskupa se v minulosti stala objektem pro archeologické zkoumání. Jak přesně vypadaly stopy prehistorického kruhovitého zemního útvaru a stavby z doby kamenné, se již nikdy nedozvíme. Poslední, kdo je měl možnost spatřit, byl právě sv. Vojtěch na konci 10. století, kdy do těchto končin podnikl svoji misijní cestu za pohany. Na těchto místech se snažil zlomit vzdor místních slovanských obyvatel, kteří se zdráhali opustit svá původní božstva a přejít na křesťanskou víru, nejen slovy, ale i činy.

Vojtěch nechal odstranit posvátné stavby, využívané k pohanským náboženským rituálům, proto kamenná pohanská svatyně v Zeleném na Tanečku byla zničena na pokyn horlivého šířitele křesťanství. Obdobně dopadla řada dalších staroslovanských pohanských modliteben, posvátných hájů a prastaré kultovní kamenné památky naší prehistorie. Vodou se polévaly kameny, aby se rozpadly, nebo byly rozpalovány ohněm či zasypávány do vykopaných jam, aby bezbožné kameny zmizely ze života pohanů, kteří se pak stali přístupnějšími křesťanské víře. Kameny se musely odstranit, protože jejich uctívání považovalo křesťanství za těžký hřích a projev kacířství.

---

¹¹⁶ VOVES, P. *Pamětní kniha obce Zelené I.* S. 123-125. [online]. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: http://portafontium.cz/iipimage/30560294/soap-pj_00451_obec-zelene-1929_0010.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 126.

V místech, kde byly zničeny pohanské tradice, se postavily první křesťanské kostely, kaple a kláštery.¹¹⁸

Socha kdysi hleděla přímo na původní prehistorické kamenné stavby. Téměř po tisíci letech, které uplynuly od Vojtěchovy smrti, urazili kamenné soše hlavu odpůrci římského katolicismu. Paradoxem je, že v obou případech přišel světec pro svou víru o hlavu. Pro víru, která v dřívější době pošetile srovnala se zemí pravěkou megalitickou kamennou památku zdejšího kraje. Lidé používali monumentální kamenný památník z prehistorické doby nejen jako svatyni, ale i k pozorování hlavních nebeských těles, k stanovení důležitých kalendářních dat pro rozvíjející se pravěké zemědělství. Člověka duchovně posilovala odpradávná v jeho nelehké existenci právě víra v přírodní božstva, vyjádřená obřady v působivém prostředí monumentálních kamenných svatyní. Tehdejší obyvatelé nesli velmi těžce zničení kamenné stavby v zájmu nové nastupující víry.¹¹⁹

Zdevastované torzo v krajině se dočkalo 8. dubna 2006 přípravných prací na zahájení rekonstrukce, která proběhla v létě 2006 za účasti restaurátora Mgr. Jiřího Fialy a zednického mistra pana Holbergera. Opravil se pilíř a torzo sochy se očistilo a nakonzervovalo. V září 2006 k okolním lípám vysadil arborista pan Frantal čtvrtou lípu doufajíc, že opět neuschne jako ty předchozí uváděné v kronice.¹²⁰ Další úpravy se konaly až v roce 2012, kdy byly shromážděny potřebné finanční prostředky na obnovu celé sochy. Socha putovala do Plzně do ateliéru akademického malíře a restaurátora pana Jaroslava Šindeláře. Na navrácení sochy bylo nutné si rok počkat, přesto není třeba tak dlouhé prodlevy litovat, protože výsledek je velkolepý. Socha byla vysvěcena 7. září 2013.¹²¹ (viz Příloha 9)

4.8 Zálesí

Svatovojtěšský průvod opustil ves Zelené a směřoval přes Zálesí k hradu Skála.¹²² Ve Vojtěchově době bychom došli k dřevěnému hradu,¹²³ který byl majetkem

---

¹¹⁸ TYKAL, R. *Pod Zelenou Horou – Vlastivědní sborník jižního Plzeňska*. Číslo 3/2011. Přeštice: Vladimír Hanzar, 2011, s. 5-7.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 8.

¹²⁰ LB. *Památné místo obnoveno*. [online]. 2006 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.obec-nezdice.cz/socha-svvojticha/obnova-pamatneho-mista/?more=25#msg25>.

¹²¹ *Socha sv. Vojtěcha* [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.obec-nezdice.cz/socha-svvojticha/fotogalerie>.

¹²² URBAN, J. F. *Úvodím Úslavy*. Plzeň: Grafika, 1940, s. 133.

knížecí rodiny, se kterou byl sv. Vojtěch velmi blízce spjat. Navštívil zde Strachkvas - Christiána ze Skály, bratra panujícího knížete Boleslava II. Pobožného.¹²⁴

V Zálesí se vydáme nahoru od koupaliště směrem k lesu, kde podle turistické značky odbočíme vlevo do lesa. Půjdeme pořád po kamenité cestě, až přijdeme k zřícenině hradu Skála, která je hojně navštěvovaná vyznavači tzv. geocachingu (tj. hry na pomezí sportu a turistiky) i pro večerní posezení u táborového ohně. Pro vysoký a hustý stromový porost nelze očekávat příliš kvalitní výhled do okolí. (viz Příloha 10)

4.9 Libákovice

„Přes Dolce zamířili do Libákovic, vsi rozložené pod vrchem Kožichem. Tu podnes ukazují na návsi starou lípu, jež prý má ve vyčnívajícím mohutném kořenu otisk světcovy šlépěje.“¹²⁵

Dnes v obci Libákovice už nenajdeme žádnou památku na sv. Vojtěcha.

4.10 Dražkov

Z Libákovic se ubírali „ ... k Dražkovu, kde je podnes kaplička s otiskem světcovy stopy v kameni.“¹²⁶

Přesné datum postavení kaple není nikde uvedeno, k orientačnímu datu se můžeme přiblížit pomocí 2. vojenského mapování 1835-52, kde je již zakreslena. Kaple stála kdysi mezi obcemi Dražkov a Dubiny, kde sloužila jako márnice. Na svátek sv. Vojtěcha se každoročně u kaple už od roku 1996 slouží poutní mše.¹²⁷

Kapličku nalezneme přímo u hlavní silnice směrem na Letiny. Kámen uprostřed travnatého porostu představující otisk světcovy stopy zaujme turistu na první pohled, proto by bylo vhodné vylepšit značení a doplnit místo o pověst, případně bližší informace, aby si příchozí návštěvník mohl přecíst historii kapličky a komu je zasvěcena. (viz Příloha 11)

---

¹²³ ERBENOVÁ, B. *Nahlédnutí do historie Příchovic*. Příchovice: Obecní úřad, 1998, s. 23.

¹²⁴ MRKVIČKA, N. J. *Popis a historicky-architektonický průvodce barokním chrámem Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na území Přešticka, 2000, s. 149.

¹²⁵ URBAN, J. F. *Úvodím Úslavy*. Plzeň: Grafika, 1940, s. 133.

¹²⁶ KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštice: Kulturní, zařízení, 1997, s. 9.

¹²⁷ BÍNA, J. *Setkání rodáků Dražkov*. Řeňče: Kubale –computer, červen 2014, s. 90.

Na závěr této kapitoly vyzdvihněme důvod, proč je tak důležité navštívit nejen výše uvedená místa: „*Poutní místa v Čechách jsou dnes navštěvována věřícími křesťany i nevěřícími. První přitahuje hlavně nezměrná Boží láska k člověku, druhé umělecké hodnoty těchto míst a zklidnění v dnešním uspěchaném životě. Všechny však by mělo spojovat vědomí sounáležitosti, úcta k odkazu předků a zodpovědnost za budoucnost národa.*“¹²⁸

---

¹²⁸ KRČMÁŘ, L. *Putování je in: Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti plzeňské diecéze*. Plzeň: Biskupství plzeňské, 2012, s. 5.

5 ZÁVĚR

Pro Vojtěcha znamenala vlast velmi mnoho. Shromáždil o jejím vzniku všechny dostupné informace, aby mohl nechat sepsat text popisující původ křesťanství v naší zemi. Píše se v něm nejen o zásluhách svatých: Cyrila, Metoděje a Ludmily, ale i o rodu Přemyslovců, hlavně o vládě a mučednické smrti svatého Václava. Latinský spis byl později znám jako *Kristiánova legenda*,¹²⁹ svůj název získala podle svého autora mnicha Kristiána. Dílo vzniklo v letech 992-994.¹³⁰ Původní název této legendy zněl *Život a umučení svatého Václava a jeho báby svaté Ludmily*.¹³¹ V úvodu se dozvídáme, že mnich Kristián je Vojtěchův bratranec. Podle Brunovy legendy o sv. Vojtěchu se Kristián dokonce účastnil výpravy do Říma, aby s Radlou přesvědčil Vojtěcha k návratu do vlasti.¹³²

Svému národu se Vojtěch snažil přiblížit náboženskou víru skrze duchovní písně. Údajně sám složil nejstarší duchovní skladbu *Hospodine, pomiluj ny*. Při bohoslužbách se zasloužil o rozšíření používání rodného jazyka tím, že se přednášelo právě v tomto jazyce.¹³³ Kázalo se o domácí problematice – o českých světcích či společenských tématech. Při mších se používaly homiliáře, nejstarší doložené knihy v Čechách, jako pomůcky ke kázání. Autorství nejstarší homilie o sv. Alexovi je připisováno právě sv. Vojtěchovi,¹³⁴ který tento text sepsal v letech 994 - 996 při svém druhém pobytu v Římě. O jeho kazatelském talentu svědčí tento úryvek z homilie: „*My, kteří jsme smrtelně se narodili do tohoto prchavého života, budeme opět zrozeni při zmrtyýchvstání do života nesmrtelného.*“ Právě odtud lze odvodit, proč se nebál mučednické smrti.

K další literární tvorbě Vojtěcha patřila *Legenda o sv. Gorgonioví* sepsaná roku 993 v latinském jazyce. Vojtěch ji věnoval biskupu Milovi.¹³⁵ Legenda pojednává

---

¹²⁹ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 5.

¹³⁰ LUTOVSKÝ, M., PETRÁŇ, Z. *Slavíkovci-mýtus českého dějepisectví*. Praha: Nakladatelství Libri, 2005, s. 132.

¹³¹ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 46.

¹³² ŠOLLE, M. *Od úsvitu křesťanství k sv. Vojtěchu*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 154.

¹³³ DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy*. Mezi Byzancí a Římem. Praha: PROSTOR, 2008, s. 148.

¹³⁴ SOMMER P., TŘEŠTÍK, D., ŽEMLIČKA, J. *Přemyslovci: budování českého státu*. Praha: Lidové noviny, 2009, s. 513.

¹³⁵ ŠOLLE, M. *Od úsvitu křesťanství k sv. Vojtěchu*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 186-187.

o mučedníkovi Gorgonioví žijícím v době pronásledování křesťanů císařem Diokleciánem.¹³⁶

Vojtěch měl před sebou nelehký úkol - žil v době, kdy pomalu docházelo k přechodu od pohanství ke křesťanství. Snažil se svými činy připravit společnost na nový svět s novou strukturou a novým bohem. Lidé samozřejmě vnímali příchod nového náboženství jako ohrožení stability svého světa. Přesto křesťanství, které s sebou přineslo novou organizaci společnosti, nad pohanstvím zvítězilo. Velkou zásluhu na tom měly stát a církve.¹³⁷

Jednou z hlavních podmínek vzniku nového státu ve střední Evropě bylo na počátku středověku rozšíření křesťanství, s nímž se pojí prosazení nové křesťanské kultury a vznik křesťanských institucí. Kdyby nějaký stát tento přístup odmítl, dostal by se do izolace od zbylých států a hrozilo by mu vojenské napadení od ostatních. Právě křesťanství spojovalo různé národy v jeden mezinárodní celek.¹³⁸ Tohoto chtěl využít i Vojtěchův přítel Ota III., který toužil realizovat politický plán „obnovení římského impéria,“ jehož výsledkem měla být nadnárodní křesťanská říše složená ze čtyř provincií, jedna z nich nesla název „Sclavinia“, kam patřila i Vojtěchova rodná země. Díky Vojtěchovým znalostem středoevropských poměrů ho zvolil Ota III. za jednu z hlavních osobností svého plánu. Vojtěch v této nové roli dokázal účinně skloubit svůj talent i své misionářské poslání.¹³⁹

Vojtěch musel projít složitým přerodem, aby se mohl stát světcem. Než si uvědomil své chyby, žil hříšným životem jako ostatní lidé. Pro své odhodlání napravit sebe sama se vrátil zpět k pravé víře, aby mohl dosáhnout spásy. Při misijní cestě, kdy obětoval svůj život pro náboženskou víru, se stal svatým díky svojí mučednické smrti. Svým činem tak povzbudil křesťany, aby konali dobro a uctívali Krista, aby také dosáhli svatosti, která byla darem od Boha. V den smrti světce uctívali lidé památku svého vzoru nového přístupu k životu konáním bohoslužeb. Nad hroby světců se stavěly svatyně. Lidé si uchovávali vzpomínku na svaté skrze obrazy

---

¹³⁶ SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch – život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 53.

¹³⁷ SOMMER, P., TŘEŠTÍK, D., ŽEMLIČKA, J. *Přemyslovci: budování českého státu*. Praha: Lidové noviny, 2009, s. 409.

¹³⁸ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994, s. 19.

¹³⁹ ŠOLLE, M. *Od úsvitu křesťanství k sv. Vojtěchu*. Praha: Vyšehrad, 1996, s. 178.

a sochy.¹⁴⁰ Podobné projevy úcty se dochovaly i do dnešní doby, protože místa, kde se nacházejí tyto památky, zvyšují prestiž dané oblasti. O tom se můžeme ostatně přesvědčit i v jedné kapitole této bakalářské práce.

Sv. Vojtěch se do povědomí tehdejších Čechů dostal až po své mučednické smrti. Do té doby ho příliš neznali, neuznávali. Dokonce ho měli za – dalo by se říci – zrádce. Proč? Protože dokonce dvakrát odešel čerpat znalosti, zkušenosti do ciziny místo toho, aby podle nich podpořil obyvatele své vlasti.

Češi si sv. Vojtěcha začali vážit až po jeho mučednické smrti, přesněji až po převezení jeho ostatků do Čech. Možná to bylo dáno i tím, jak se o jeho životě a způsobu skonu začalo hovořit. Zároveň se lidé více dozvídali o jeho důvodech pro dvojí odchod z vlasti. Velice paradoxní je skutečnost, že o povaze Vojtěchova putování věděli více lidé v cizině. A proto mu více rozuměli, uctívali jej - pro svoji mučednickou smrt získal vážnost a byl prohlášen za svatého.

Přínos celé bakalářské práce lze spatřit v rozšíření obzorů nejen samotné autorky, ale informace zde obsažené mohou sloužit například ostatním obyvatelům Přešticka či turistům, kteří se o stezce sv. Vojtěcha ještě nedozvěděli. K tomu, aby byl tento cíl naplněn, bude důležité, aby se text bakalářské práce nebo její části dostal na místa, která mohou dále dopomoci s propagací, lze zmínit například místní úřady, kulturní komise, případně informační centra.

---

¹⁴⁰ BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r.o., 1994, s. 8.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje:

ADAMCOVÁ, K. *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Plzeňském kraji*. Praha: Národní památkový ústav, generální ředitelství, 2015. ISBN 978-80-7480-046-7.

BAROCH, K. *Dějiny Nepomucka. Díl IV. Sv. Vojtěch, sv. Jan Nepomucký*. 1.vyd. Plzeň: NAVA, 1993. ISBN nevedeno.

BERNDORF, A. *Z našeho kraje: pověsti, články a studie*. Praha: Fratišek Rebec, 1938. ISBN nevedeno.

BÍNA, J. *Setkání rodáků Drahkova*. 1. vyd. Řeňče: Kubale –computer, červen 2014. ISBN nevedeno.

BRUNO z Querfurtu. *Život svatého Vojtěcha. Legenda Nascitur purpurem flos*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-185-7.

BUBEN, M. M., KUČERA, R., KUKLA, O. A. *Svatí spojují národy*. 1. vyd. Praha: PANEVROPA PRAHA, spol. s r. o., 1994. ISBN 80-85846-00-4.

DVORNÍK, F. *Zrod střední a východní Evropy. Mezi Byzancí a Římem*. 2. vyd. Praha: PROSTOR, 2008. ISBN 978-80-7260-195-0.

ERBENOVÁ, B. *Nahlédnutí do historie Příchovic*. 1. vyd. Příchovice: Obecní úřad, 1998. ISBN 80-238-2991-2.

HOSTAŠ, K., VANĚK, F. *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese Přeštickém*. Praha: Česká akademie císaře Františka pro vědy, slovesnost a umění, 1907. ISBN nevedeno.

KOKOŠKOVÁ, V. *Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku: 997-1997*. Přeštice: Kulturní zařízení, 1997. ISBN nevedeno.

KOKOŠKOVÁ, V. *Poutě na Ticholovec*. In *Pod Zelenou Horou – Vlastivědní sborník jižního Plzeňska*. Přeštice: Vladimír Hanzal, ročník XV, číslo 3/12, září 2012. ISSN 1802-8594.

KRČMÁŘ, L. *Putování je in: Poutní místa a místa zvláštní zbožnosti plzeňské diecéze*. 1. vyd. Plzeň: Biskupství plzeňské, 2012. ISBN 978-80-260-3827-6.

KROUPA, P. *Stopy megalitické prehistorie na Přešticku*. In *Pod Zelenou Horou – Vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. Přeštice: Vladimír Hanzal, ročník XIV, číslo 3/11, září 2011. ISSN 1802-8594.

KUČA, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. VI. díl, Pro-Sto*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Libri, 2004. ISBN 80-7277-040-3.

LUTOVSKÝ, M., PETRÁŇ, Z. *Slavníkovci – mýtus českého dějepisectví*. Praha: Nakladatelství Libri, 2005. ISBN 978-80-7277-291-9.

MRKVIČKA, N. J. *Popis a historicko-architektonický průvodce barokním chrámem Nanebevzetí Panny Marie v Přešticích*. 1. vyd. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek na území Přešticka, 2000. ISBN 80-238-5300-7.

NOVÝ, R. *Slavníkovci ve středověkém písemnictví*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1987. ISBN 33-742-87.

OHLER, N. *Náboženské poutě ve středověku a novověku*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-510-0.

PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Díl první*. Praha: Adonai, s.r.o., 2002. ISBN 80-7337-031-X.

POLC, J. V. *Svatý Vojtěch – sborník k miléniu*. 1. vyd. Praha: Zvon, 1997. ISBN 80-7113-193-8.

ŘIČÁK, E. V. *Dějepis města Přeštic a jeho okolí*. Praha: Národní knihkupectví Em. Petříka, 1864. ISBN neuvedeno.

SEKYRKA, T. *Svatý Vojtěch - život a smrt mučedníka*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-187-4.

SOMMER P., TŘEŠTÍK, D., ŽEMLIČKA, J. *Přemyslovci: budování českého státu*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-352-0.

ŠOLLE, M. *Od úsvitu křesťanství k sv. Vojtěchu*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1996. ISBN 80-7021-200-4.

TEJČEK, M. *Počátky Přeštic: Dějiny Přeštic I. díl (do roku 1420)*. Přeštice: Spolek pro záchranu historických památek Přešticka a Dům historie Přešticka, 2016. ISBN 978-80-270-0689-2.

TEJČEK, M. *Přeštické zvony*. Město Přeštice: NAVA TISK, spol. s r.o., Přeštické noviny, ročník XXIII., březen 2017.

TEJČEK, M. *Svatobor z Přeštic*. In *Pod Zelenou Horou – Vlastivědný sborník jižního Plzeňska*. Přeštice: Vladimír Hanzel, ročník XVI, číslo 4/13, prosinec 2013. ISSN 1802-8594.

TŘEŠTÍK, D. *Počátky Přemyslovců: vstup Čechů do dějin (530-935)*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2008. ISBN 978-80-7106-138-0.

TŘEŠTÍK, D., ŽEMLIČKA, J. *Svatý Vojtěch, Čechové a Evropa*. Praha: Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-237-5.

TUREK, R. *Slavíkovci a jejich panství*. 1. vyd. Hradec Králové: Kruh, 1982. ISBN neuvedeno.

URBAN, J. F. *Úvodím Úslavy*. Plzeň: Grafika, 1940. ISBN neuvedeno.

ŽEMLIČKA, J. *Expanze, krize a obnova Čech v letech 935-1035* (k systémovým proměnám raných států ve střední Evropě). Praha: Academia, 1994. Český časopis historický 93. ISSN 0852-0211.

Internetové zdroje:

KOKOŠKOVÁ, V. *Se svatým Vojtěchem okolím Přeštic*. [online]. 2015 [cit. 2017-11-18]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/vase-zpravy/plzensky-kraj/plzen-jih/269-30703-se-svatym-vojtechem-okolim-prestic.html>.

LB. *Památné místo obnoveno*. [online]. 2006 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.obec-nedice./socha-svvojtecha/obnova-pamatneho-mista/?more=25#msf25>.

Mikroregion Přešticko [online]. [cit. 2018-01-09]. Dostupné z: www.presticko.cz.

PETRŽELKOVÁ, V., DLOUHÁ, J. *Naučná stezka „Živé paměti krajiny Lužan.“* [online]. [cit. 2017-11-18]. Dostupné z: <http://www.obec-luzany.cz/naucna-stezka-zive-pameti-krajiny-luzan/>.

Socha sv. Vojtěcha [online]. [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <http://www.obec-nezdice.cz/socha-svvojtecha/fotogalerie>.

VOVES, T. *Kronika 1969-1977*. S. 217. [online]. [cit. 2018-02-02]. Dostupné z: <http://portafontium.cz/iipimage/30560367>.

VOVES, P. *Pamětní kniha obce Zelené I*. S. 123-125. [online]. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: http://portafontium.cz/iipimage/30560294/soap-pj_00451_obec-zelene-1929_0010.

Jiné zdroje:

Osobní korespondence s historikem Michalem Tejčkem:

TEJČEK, Michal. E-mail ze dne 27. 6. 2017 [online]. [cit. 2018-01-31].

27. 6. 2017, 9:10

Zdravím srdečně,

k soše sv. Vojtěcha na severním průčelí přeštického kostela nejspíše nic není. Neznáme jméno sochaře, ani přesné datum osazení. Pravděpodobně se tak stalo někdy kolem roku 1775, kdy byl kostel slavnostně otevřen a požehnan, ale mohlo to být předtím i potom, nevíme.

S úctou

Michal Tejček

Dům historie Přešticka

TEJČEK, M. E-mail ze dne 23. 1. 2018[online]. [cit. 2018-2-28].

23. 1. 2018, 12:33

Zdravím srdečně,

pokud jde jen o majitele Přeštic, pak to byl někdy v letech 1226-1238 Svatobor z Přeštic

1238-1420 klášter Kladruby

1420-1705 Švihovští z Rýzmburka

1705-1785 klášter Kladruby

1785-1812 Náboženský fond

1812-1850 Schönbornové

Pro základní ucelený přehled doporučuji: Karel Kuča, Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, 6 sv., Praha 2004 se statí o Přešticích.

S úctou

Michal Tejček

Dům historie Přešticka

Osobní korespondence se starostou obce Dolní Lukavice Vítězslavem Opálkou:

VEINFURTOVÁ, J. E-mail od starosty Vítězslava Opálky ze dne 19. 6. 2017. [online]. [cit. 2018-01-30].

19. 6. 2017, 11:19

Dobrý den,

přece jen jsem si vzpomněl ještě na maličkost, která Vám sice asi moc nepomůže, ale alespoň nějaký záchytný bod, viz příloha.

Autorka je ročník cca 1930.

S pozdravem

Vítězslav Opálko

7 RESUMÉ

This bachelor thesis deals with the life of our second Prague's bishop St.Vojtěch. We try to reconstruct Vojtěch's life to understand the reasons for manifestations of St.Vojtěch's adoration. These manifestations are in the centre of attention in this thesis, among other things. We focus on the region of Prestice.

The first part introduces Vojtěch's life, from his youth to his martyr's death. Further, it analyses four legends that came into existence after Vojtěch's death. The end of this chapter describes the transfer of Saint's remains to the homeland.

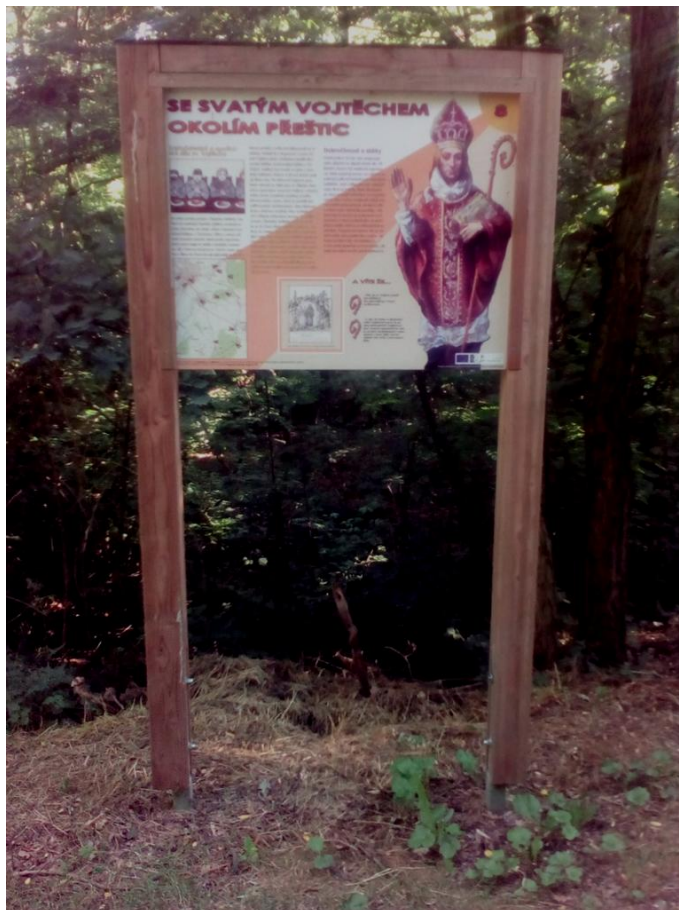
In the second chapter we read about the history and the present of the town of Prestice. We describe the path dedicated to Sv. Vojtěch.

In the final part we read about the particular towns and villages in the region of Prestice which are connected to St.Vojtěch's adoration in the form of historic sights.

The target of this thesis is not only to give an idea of Vojtěch's life but also to map selected places related to St.Vojtěch's cult in the region of Prestice and to capture their history. The very end of the thesis assesses Vojtěch's contribution to developing Christian Church in Bohemia.

8 PŘÍLOHY

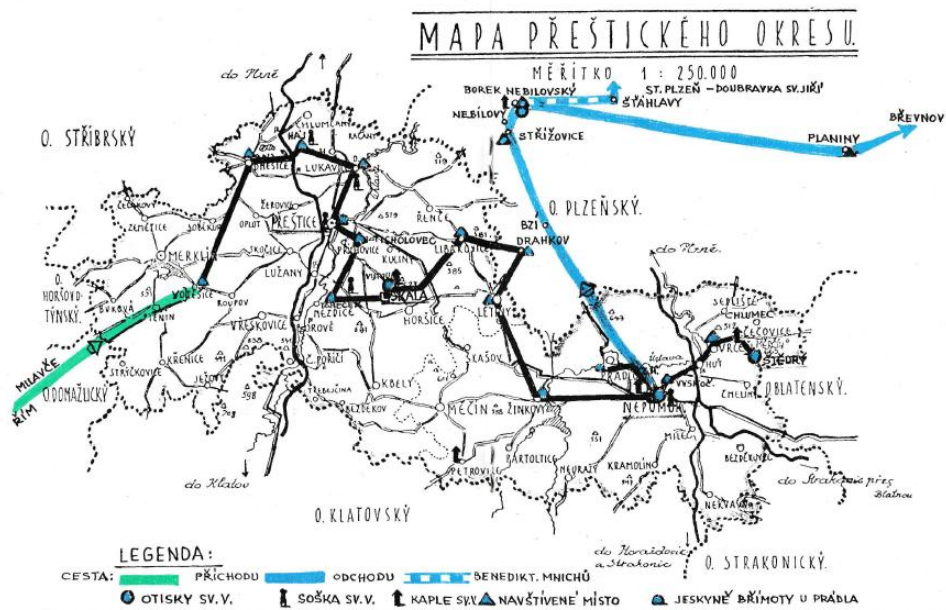
Příloha č. 1 – Informační tabule

Obrázek 1 – Informační tabule s údaji o životě sv. Vojtěcha – stanoviště Střížov
(fotografie z archivu autorky)

Příloha č. 2 – Mapa

PUTOVÁNÍ SV. VOJTĚCHA BÝVALÝM OKRESEM PŘEŠTICKÝM R. 992

Obrázek 1 – Mapa Putování sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku – (kniha: KOKOŠKOVÁ Věra. Po stopách sv. Vojtěcha na jižním Plzeňsku.)

Příloha č. 3 – Otěšice

Obrázek 1 – Kaple sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 2 – Detail sochy sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Příloha č. 4 – Dnešice

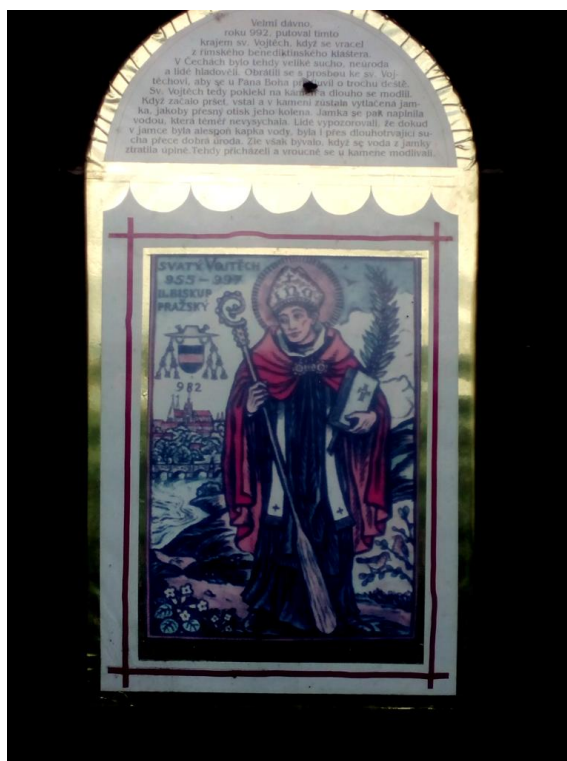

Obrázek 1 – Výklenková kaplička sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Příloha č. 5 – Horní Lukavice – Háj

Obrázek 1 – Dřevěný pilíř s obrázkem sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 2 – Detail obrázku sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 3 – Detail jamky (otisk kolena svatého Vojtěcha) (fotografie z archivu autorky)

Příloha 6 – Dolní Lukavice

Vážený pan
Vítězslav Opálko
starosta obce
Dolní Lukavice

Chlumčany 7. dubna 2010

Vážený pane starosto!

Velmi srdečně Vás zdravím a děkuji za Váš dopis z 26. 3. 2010, hlavně však za přílohy o sáchranné drobné venkovské architektuře obcí Dolnolukavicka. Těší mne, že se konečně začínají obnovovat památky po našich předcích.

Poprvé jsem upozornila na zcela zničený památník sv. Vojtěcha na pokraji lesa Háj u Horní Lukavice. Můj slánek byl otištěn v Přehledných novinách č. 4/99. Ve své článku jsem popsal pověst, kterou mi vyprávěla moje babička, taktéž moje vychovatelka, paní Josefa Červenková, rodná z Dolní Lukavice (1886-1962, vis též můj slánek otištěný v Dolnolukavickém hlasateli č. 2/2008: Nejen sv. Petr, ale také sv. Pavel). O obnově tohoto památníku se zmiňuji proto, že je tam nad obrázkem sv. Vojtěcha v malé lunetě namalována celá pověst tak, jak jsem jí popsal a je baltickým vyprávěním, je jen doplněna přeštickým panem farářem o letopočet cesty sv. Vojtěcha do Říma. Při Váš o tom proto, že by podobným způsobem mohly být doplněny všechny obnovené památníky Dolnolukavicka, jsem se vezmala o krátké pověsti; některé popsal přesně slovy mé babičky byv. pan říd. učitel František Bastl, který učil v Dolní Lukavici v r. 1935 (až-11. listopad). Pověst o sv. Vojtěchu u st. silnice zněje od své babičky v poněkud kratší formě, než jak jí popsal západobohemský básník Václav Jan Kašek, roddk z Vodokrt (2.6.1795 - 10.7.1847).

Jen krátce zodpovím Váš dotaz na křížovatkou "U pána Krista". Je to křížovatkou se sloupem z r. 1830. Křížek, který je nyní na mohutném sloupě, není původní. Až do šedesátých let min.stol. tam byl velký masivní černý, litinový zdobený kříž, podstatně větší nežli nynější křížek, a pozlaceným ukřižovaným Ježíšem Kristem. Odtud máme křížovatkou, který už asi užívají jen lukavští, ale také chlumčanský starostou.

V dubnu 2008 jsem napsala dva články: "500 let uměleckých památek v Dolní Lukavici" a "Ostatní kolem sochy a pilířů s reliéfy v Dolní Lukavici" a poslala je jako příspěvek do Přehledných novin, (kopie jsem poslala bez průvodního dopisu na OU v Dolní Lukavici). Paní Mgr. Kozubková mi však sdělila, že už se v Přehledných novinách problematika Dolní Lukavice zabývá nelze. V druhé článku jsem se zamýšlela m.j. nad původem velké pískovcové sochy sv. Vojtěcha u st. silnice nad dolnolukavickou "Ražbílou". Tato socha má stále ve velmi dobrém stavu, neboť jsem kolem ní vlnai Šašto, po dobu téměř dvaceti let, chodila se svými prarodiči na pole "Na Borech" a "Pod Zerovákem". Několik básník V.J.Kašek popsal v první polovině 19.stol. tuto sochu sv. Vojtěcha jako "kameň velmi sochtáralou, mně se zdála až do padesátých let 20. stol. jen tak trochu

./.

- 2 -

"ohrožený zbytek řasu". Sv. Vojtěch stál na barok, podstavec (konec 20. stol. byl zničen) a sochy umělec Evronový kříd, byl zhruba v životní velikosti, v dlouhém hávu a mitrou na hlavě, v jedné ruce měl biskupskou berlu, druhou ruku mírně pozdvíženou, jednu nohu mírně nakročenu, jakoby chvil přejít přes cestu a po "Ražbílou" do Dolní Lukavice. Sochu pry scála zničili a na kousky rozdělili mladí lidé, když se vraceli v podroušeném stavu z taneční zábavy. O tomto sávrstinném činu mi vyprávěl starý pan Šašto z Horní Lukavice v polovině šedesátých let min.stol., nevěděl však se které obce ta nezdárná míšež byla.

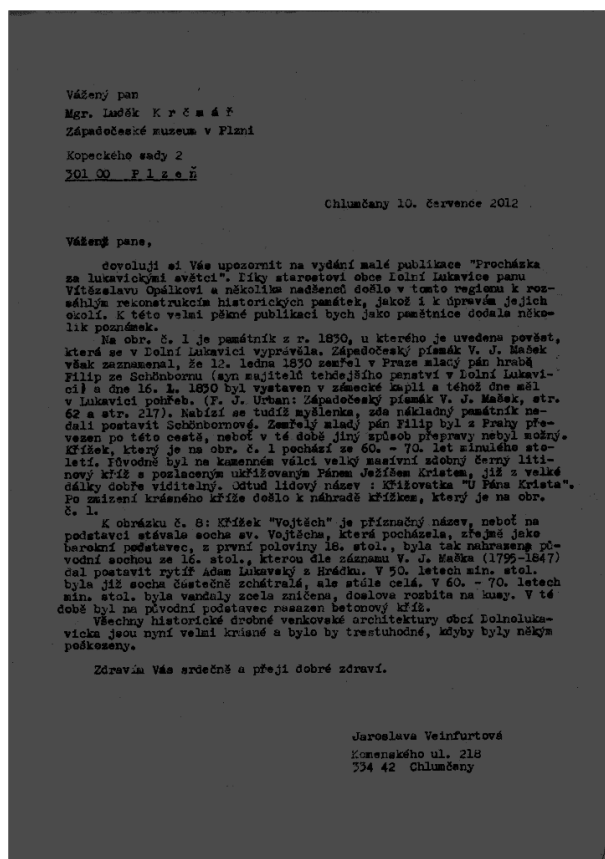
Krátce ještě k obnově sáchranné kapličky v bašantnici. Je chvályhodné, že byla kaplička znovu vybudována, byl v jakémsi novodobém stylu. Má tam stále v živé paměti původní kapličku z 16.stol., která měla zdobné vyřezávané celou štít, na kterém byl do ohrohu zleva až k jeho vrcholu nápis psaný švabachem: Bitte für uns, ó heilige Gottesgebärenini; od vrcholu štítu dolů doprava latinkou psaný nápis: Oruchi se nás svatá boží rodičci!

Předpokládám, že se o Vámi setkám ještě před setkáním rodáků v Lišicích (26. 6.). Ráda bych Váš ještě vyprávěla o červenném zeleném křížku. Při Váš hodná úpěch ve shánění finančních prostředků na záchranu památek a velmi se těším na brzkou shledanou!

Se srdečným pozdravem

Jaroslava Vešfurťová
Chlumčany

Obrázek 1 – Dopis ze dne 7. 4. 2010 (poskytnuto starostou p. Opálkou)

Obrázek 2 – Dopis ze dne 10. 7. 2012 (poskytnu starostou p. Opálkou)

Obrázek 3 - Barokní podstavec s betonovým křížem (fotografie z archivu autorky)

Příloha 7 – Přestice

Obrázek 1 – Mariánský sloup na náměstí Přestice (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 2 – Detail sochy sv. Vojtěcha (vpravo) + nápis na podstavci (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 3 – Chrám na Nanebevzetí P. Marie – socha sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Příloha 8 – Příchovice

Obrázek 1 – Ticholovec – obraz sv. Vojtěcha na skále (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 2 – Ticholovec – lázně (fotografie z archivu autorky)

Příloha 9 – Zelené

Obrázek 1 – Kopec Taneček (fotografie z archivu autorky)

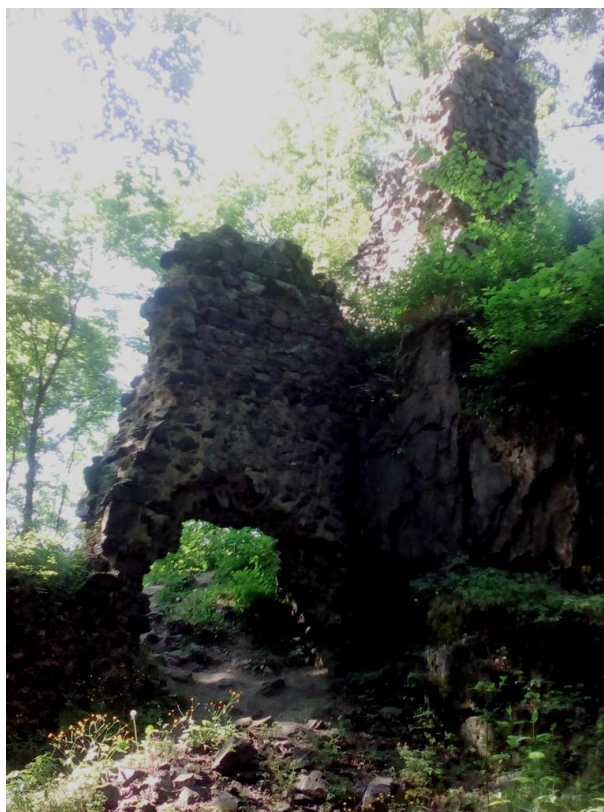
Obrázek 2 – socha sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 3 – Detail bočního nápisu na podstavci sochy (fotografie z archivu autorky)

Příloha 10 – Zálesí

Obrázek 1 – Hrad Skála (fotografie z archivu autorky)

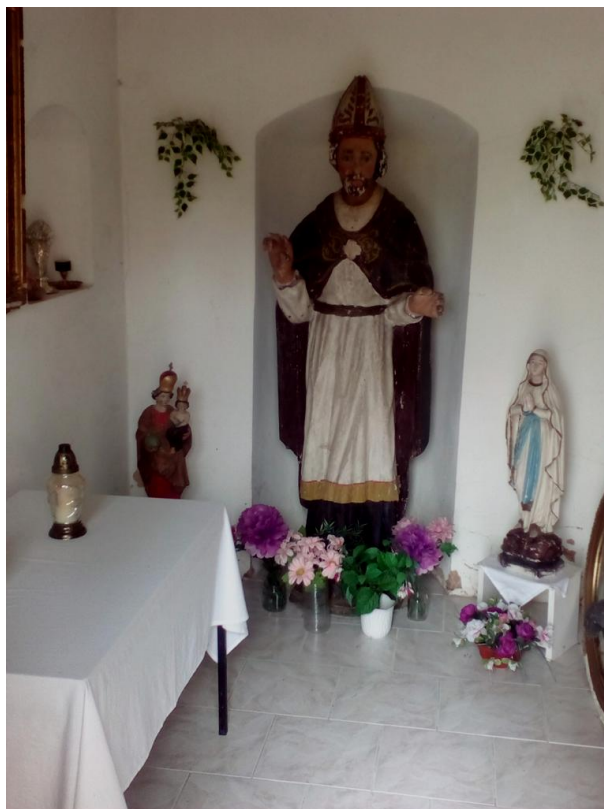
Příloha 11 – Dražkov

Obrázek 1 – Kaplička v Dražkově (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 2 – Kámen představující otisk stopy sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)

Obrázek 3 – Vnitřek kapličky se sochou sv. Vojtěcha (fotografie z archivu autorky)